

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра фінансових технологій і підприємництва

«До захисту допущено»
Завідувачка кафедри, д.е.н., проф.
Лариса ГРИЦЕНКО

(підпис)
« _____ » _____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістр

зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійної програми «Фінанси»
на тему: «Ефективність управління активами підприємства та шляхи її
покращення»

Здобувача (ки) групи Ф.м-21 Сакал Владислав Леонідович
(шифр групи) (прізвище, ім'я, по батькові)

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело.

(підпис) Владислав САКАЛ
(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ здобувача)

Керівник доц. к.е.н. _____ Ольга ЛЮТА
(підпис)

Суми 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра фінансових технологій і підприємництва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри, д.е.н., проф.

_____ Лариса ГРИЦЕНКО

(підпис)

«06» листопада 2023 р.

ЗАВДАННЯ

до кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня магістр

Здобувача групи Ф.м – 21 інституту (центру) ННІ БіЕМ
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Сакала Владислава Леонідовича

Тема роботи: **«Ефективність управління активами підприємства та шляхи її покращення»**

Затверджено наказом по СумДУ №1341-VI від 24.11.2023р.

Термін здачі здобувачем завершеної роботи 14.12.2023р.

Вихідні дані до роботи: нормативні й законодавчі акти, матеріали статистичної звітності, інструкції та положення, матеріали монографій, періодичних видань, підручників і навчальних посібників, дані фінансової звітності суб'єктів господарювання, організацій та установ тощо.

Зміст основної частини роботи (перелік питань для розроблення):

1. Сутність активів підприємства як об'єкту фінансового менеджменту; особливості управління необоротними активами підприємства; політика управління оборотними активами суб'єктів господарювання.
2. Аналіз складу, структури та джерел фінансування активів ДП «ДержККБ «ЛУЧ». Аналіз ефективності управління активами ДП «ДержККБ «ЛУЧ». Обґрунтування шляхів удосконалення управління активами ДП «ДержККБ «ЛУЧ».

Дата видачі завдання: «06» листопада 2023 р.

Керівник доц., к.е.н. доц _____ Ольга ЛЮТА

(підпис)

Завдання прийнято до виконання

«06» листопада 2023 р.

_____ Владислав САКАЛ

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня магістр

на тему:

Ефективність управління активами підприємства та шляхи її покращення

(назва кваліфікаційної роботи)

Сакал Владислав Леонідович

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача(ки))

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 64 сторінках, з яких список використаних джерел із 29 найменувань. Робота містить 19 таблиць, 10 рисунків, а також 10 додатків.

Актуальність теми кваліфікаційної роботи

Ринкові умови сучасної економічної діяльності дозволяють побачити, що поряд з посиленням конкуренції розвиток економічних відносин все частіше підштовхує підприємців до вирішення проблем управління активами. Результати у всіх сферах управління залежать від ефективного використання матеріальних і фінансових ресурсів, які забезпечують розвиток підприємства як важливої системи. Питання управління активами є важливим аспектом ефективності діяльності будь-якого підприємства, Тому питання ефективності управління активами підприємства є надзвичайно актуальним на сьогоднішній день.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних і практичних аспектів управління активами підприємства та обґрунтування шляхів його оптимізації.

Об'єктом дослідження виступають активи підприємства.

Предмет дослідження становить організація процесу управління активами підприємства шляхи її покращення.

Методи дослідження аналітичний, статистичний, розрахунковий, нормативний, графічний, порівняння.

У першому розділі магістерської роботи досліджуються теоретичні аспекти управління активом підприємства. У другому розділі проведено оцінку ефективності управління активом підприємства.

Інформаційною основою є нормативні документи, що регулюють процеси управління активами підприємства, праці вітчизняних та зарубіжних науковців з проблематики управління активами, статична інформація, дані фінансової звітності.

Ключові слова: активи підприємства, оборотні і необоротні активи, фінансові ресурси, стратегія розвитку

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
I РОЗДІЛ. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	8
1.1. Активи підприємства як об'єкт фінансового менеджменту.....	8
1.2. Особливості управління необоротними активами підприємства...	13
1.3. Політика управління оборотними активами суб'єктів господарювання.....	18
II РОЗДІЛ. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ДП «ДержККБ «ЛУЧ».....	24
2.1. Загальна характеристика фінансово-економічного стану ДП «ДержККБ «ЛУЧ».....	24
2.2. Аналіз складу, структури та джерел фінансування активів ДП «ДержККБ «ЛУЧ».....	31
2.3. Аналіз ефективності управління активами ДП «ДержККБ «ЛУЧ».....	37
2.4 Шляхи удосконалення управління активами ДП «ДержККБ «ЛУЧ».....	40
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	56
ДОДАТКИ.....	59

ВСТУП

Ринкові умови сучасної економічної діяльності дозволяють побачити, що поряд з посиленням конкуренції розвиток економічних відносин все частіше підштовхує підприємців до вирішення проблем управління активами. Результати у всіх сферах управління залежать від ефективного використання матеріальних і фінансових ресурсів, які забезпечують розвиток підприємства як важливої системи. Питання управління активами є важливим аспектом ефективності діяльності будь-якого підприємства, Тому питання ефективності управління активами підприємства є надзвичайно актуальним на сьогоднішній день.

В умовах ринку бізнесу особливо важливо об'єктивно оцінити стан управління активами компанії, вивчити методи аналізу та вдосконалити методи управління активами. Ефективне управління активами є запорукою успішного функціонування та розвитку будь-якого підприємства. Адже саме активи формують виробничий потенціал, генерують доходи і прибутки, забезпечують конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість компанії. Втім, в умовах мінливого зовнішнього середовища та жорсткої конкуренції підвищення ефективності управління активами набуває особливого значення.

Ефективне управління активами є запорукою прибутковості та конкурентоспроможності сучасних підприємств. Водночас у вітчизняній науковій літературі дана тема висвітлена недостатньо. Тому вкрай необхідним є подальше вивчення методів аналізу та вдосконалення методів управління активами вітчизняних підприємств.

Зокрема, проблема досліджень з управління активами підприємства була відзначена такими вченими як Л.О. Лігоненко, І.О. Бланк, Л.М. Ремньова, Р.В. Лавров, Л.В. Павлова, А.М. Поддєрьогін, Г.Г. Кірейцев, Г.В. Ситник, М.І. Хребтова, Т.О. Бабич, Е.М. Сорокіна, О. С. Мордовцева, Я.В.

Невмержицький, В.С. Андрієць, Ю.О. Єрешко, М.П. Федішин, М.Д. Білик, І.Ю. Єпіфанова, С.І. Надточій, О.В. Клименко, А.М. Козлюк та інші.

Метою написання кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних і практичних аспектів управління активами підприємства та обґрунтування шляхів його оптимізації.

Відповідно до поставленої мети були визначені наступні завдання:

- дослідити сутність активів підприємства як об'єкту фінансового менеджменту;
- охарактеризувати особливості управління необоротними активами підприємства;
- розглянути політику управління оборотними активами суб'єктів господарювання;
- проаналізувати методичні підходи до оцінки ефективності управління активами підприємства;
- надати загальну характеристику фінансово – господарської діяльності підприємства ДП«Держ ККБ «ЛУЧ»;
- проаналізувати склад, структуру та джерела фінансування активів підприємства;
- провести аналіз стану та ефективності використання активів ДП«Держ ККБ «ЛУЧ»;
- визначити напрями удосконалення управління оборотними активами ДП«Держ ККБ«ЛУЧ»;

Об'єктом дослідження є організація процесу управління активами підприємства шляхи її покращення

Предмет дослідження – активи підприємства.

При написанні роботи були використані наступні методи дослідження: аналітичний, статистичний, розрахунковий, нормативний, графічний, порівняння, аналогія – для оцінки отриманих фактичних значень показників у динаміці та в порівнянні з нормативними, абстрагування - при виділенні найбільш важливих показників оцінки фінансового стану підприємств серед

наявних у літературних та нормативних джерелах, спостереження, групування.

Інформаційною базою для написання кваліфікаційної роботи виступили: навчальні посібники, підручники, монографії, законодавчі та нормативні акти, що діють в Україні, стандарти бухгалтерського обліку, праці вітчизняних та зарубіжних економістів, матеріали періодичних видань, а також дані бухгалтерського обліку і фінансової звітності ДП«Держ ККБ «ЛУЧ».

В кваліфікаційній роботі набуло подальшого розвитку визначення поняття «активи підприємства» «політика управління оборотними активами», уточнено класифікацію оборотних активів підприємства, здійснено удосконалення існуючих підходів щодо управління активам підприємства. Отримані результати досліджень плануються до впровадження в практику здійснення управління активами ДП«Держ ККБ «ЛУЧ».

Кваліфікаційна робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури з 29 найменувань і 1 додаток. Загальний обсяг роботи становить 64 сторінки. У роботі міститься 19 таблиць та 10 рисунків.

1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1 Активи підприємства як об'єкт фінансового менеджменту

Управління активами підприємства є одним із ключових змістів фінансового менеджменту. Активи є основною базою отримання підприємствами прибутку та створення вартості. Уміння ефективно управляти активами має вирішальне значення для стабільного економічного успіху.

Активи відіграють важливу роль у діяльності підприємства, оскільки їх ефективне формування та використання покращує його діяльність, підвищує його економічний потенціал, а отже, приносить прибуток.

Управління активами підприємства є одним із важливих аспектів підвищення ефективності підприємства, формування та впровадження розумних методів управління активами може забезпечити стабільність фінансового стану, кредитного статусу та інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств. Управління активами підприємства є дуже складним і передбачає формулювання стратегії розвитку підприємства

Незважаючи на широке використання терміна "актив", економічний зміст цього поняття і його основні характеристики все ще залишаються недостатньо чітко визначеними.

Питанням дослідження сутнісних характеристик активів приділяли увагу такі вчені як Л.О. Лігоненко, І.О. Бланк, Л.М. Ремньова, Р.В. Лавров, Л.В. Павлова, А.М. Поддєрьогін, Г.Г. Кірейцев, В.В. Ковальов, Г.В. Ситник, М.І. Хребтова, О.Г. Стоянова, Т.О. Бабич, Е.М. Сорокіна, О. С. Мордовцева, Я.В. Невмержицький, В.С. Андрієць, С.О. Каціман, Ю.О. Єрешко, М.П. Федішин, М.Д. Білик, І.Ю. Єпіфанова, С.І. Надточій, О.В. Клименко, А.М. Козлюк та інші.

Таблиця 1.1 – Наукові концепції щодо визначення сутності активів підприємства

Представники наукових шкіл	Наукова концепція щодо трактування сутності активів підприємства
І.А. Бланк [1, с. 202]	Активи підприємства - засоби господарюючого суб'єкта, які потрібні для його функціонування у різних формах діяльності з метою отримання прибутку
В.В. Ковальов [2, с. 197]	Активи підприємства - це ресурси, які перебувають у розпорядженні підприємства і, використання яких веде до збільшення економічних вигод у майбутньому
Л.Є. Басовский [3, с. 142]	Активи - це ресурси, які повинні принести підприємству вигоди у майбутньому.
О.Г. Стоянова [4, с. 12]	Активами є майно, в його матеріальній і нематеріальній формах, придбане підприємством за рахунок власних або залучених ресурсів, що перебувають у його розпорядженні та призначені для використання у фінансово-господарській діяльності з метою отримання прибутку
К.С. Колодяжна [5, с. 92]	Активами називає господарські засоби, сформовані за рахунок власного і позикового капіталу, що характеризуються продуктивністю і здатністю генерувати дохід внаслідок постійного обороту
І.Д. Фаріон С.М. Жукевич [6, с. 30]	Сукупність власних і набутих активів та їх характеристик діяльності підприємства, використання яких забезпечує йому ексклюзивну компетентність у певній сфері діяльності і переваги над конкурентами
К.С. Колодяжна, С.О. Каціман О.І. Шаманська [7, с. 136]	При розгляді активів як об'єкта інвестування автори підходять до активів як до засобів суб'єктів господарювання, що сформовані за рахунок власного та позикового капіталу, і які забезпечують одержання прибутку
Т.О. Олійник [8, с. 76]	Активи підприємства – це контрольовані підприємством ресурси, використання яких зумовлює збільшення економічних ефектів
І.М. Репіна [9, с. 552]	Активи підприємства – це варіативна частина його ресурсів, яка обирається суб'єктом господарювання для здійснення підприємницької діяльності за схваленої бізнес-моделі через свою здатність, з урахуванням фактору часу та ризику, приносити економічну вигоду та забезпечувати конкурентоспроможність підприємства на конкретному ринку.
Ковальов В.В. [10, с. 197]	Активи підприємства – це ресурси, які перебувають у розпорядженні підприємства і, використання яких веде до збільшення економічних вигод у майбутньому.
Ю.В. Панасовський [11, с. 28]	Активи – ресурси, які контрольовані підприємством в результаті минулих подій і від яких очікуються деякі економічні вигоди для суб'єкта господарювання в майбутньому.
Н.В. Іванчук [12, с. 110]	Активи підприємства – це ресурси, сформовані за рахунок інвестованого в них капіталу, які характеризуються детермінованою вартістю, продуктивністю і здатністю генерувати дохід, постійний оборот яких у процесі використання пов'язаний з чинником часу, ризику і ліквідності та призведе до отримання економічних вигод у майбутньому.

Тривалий час представники багатьох економічних шкіл досліджували і розглядали активи підприємства з різних точок зору. Проблеми управління активами підприємства завжди були в центрі уваги економістів.

Автори І. М. Камінська, В. Ю. Дорош, А. Ю. Ковальчук: стверджують, що: «Вчені доволі фрагментарно висвітлюють концептуальні й методичні засади функціонування і розвитку активів підприємства, осмислення їх змісту не є цілковитим і однозначним, прикладні питання підвищення ефективності використання таких ресурсів теж недостатньо опрацьовані і без урахування сучасних умов ведення й розвитку бізнесу. Треба зауважити, що науковці здебільшого зосереджують увагу на окремих складових елементах активів підприємства та недостатньо активно досліджують їх в цілому й комплексно» [14, с. 136]. Слід зазначити, що не можна в повній мірі погодитися з твердженням, наведеним вище. Багато науковців визначаючи зміст активів підприємства, розглядають їх як об'єкт власності, об'єкт обліку, об'єкт управління, об'єкт інвестування.

Аспекти категорії «активи» часто ототожнюються з такими категоріями як «фінансові ресурси», «виробничі засоби» і, навіть, «капітал» [15].

Підходи науковців до трактування сутності категорії «активи підприємства» можна згрупувати у три групи відповідно до яких вони розглядаються як:

1) ресурси, що наявні в підприємства. Проте, в економічній практиці виокремлюють земельні, трудові, матеріальні, нематеріальні і фінансові ресурси, а активи охоплюють лише матеріальні, нематеріальні і фінансові ресурси;

2) майно підприємства в матеріальних і нематеріальних формах. Проте, все, що знаходиться в активі, згідно Плану рахунків бухгалтерського обліку, не можна називати майном, або тими ж матеріальними цінностями, оскільки грошові кошти, гудвіл, резерв сумнівних боргів до цих категорії відносити не доцільно [16, с. 343];

3) господарські засоби, що забезпечують підприємству прибуток. Проте, такий підхід доволі загальний, адже не лише господарські засоби спроможні забезпечувати економічні вигоди суб'єкту господарювання.

На основі проведеного теоретичного аналізу сутності категорії «активи» в економічній літературі й нормативно-правових актах, узагальнюючи та систематизуючи підходи вчених, на нашу думку, активи доцільно розглядати як сукупність матеріальних і нематеріальних цінностей підприємства у вартісному виразі, що формуються з власних і позичкових джерел фінансування, систематично поновлюються, обслуговуючи виробничо-господарський процес і забезпечуючи його безперервність за для досягнення економічних і соціальних вигід. Серед основних ознак активів підприємства науковці виокремлюють наступні:

- 1) активи є матеріальними і нематеріальними об'єктами, що перебувають у користуванні і під контролем власників підприємства;
- 2) наявність активів забезпечує безперервний процес виробництва;
- 3) активи є основою отримання економічних вигод у результаті їх використання;
- 4) активи здатні взаємозамінюватись, конвертуватись і реструктуруватись;
- 5) активи формуються у результаті минулих подій.

Активи можна класифікувати за різними класифікаційними ознаками (рис.1.1).

Джерелом формування активів підприємства є фінансові ресурси, які можна визначити як сукупність коштів (як у фондovій, так і у нефондовій формах), які підприємство змогло сконцентрувати в своєму розпорядженні в певний момент і вкласти ці кошти в активи підприємства, щоб здійснювати статутну діяльність, забезпечуючи розширення і виконання фінансових зобов'язань.

Такими джерелами є:

1) власні джерела (зафіксований в засновницьких документах статутний фонд, додатково вкладений капітал власниками, резерви, створені згідно вимог законодавства чи статуту, а також нерозподілені прибутки, отримані підприємством в процесі поточної фінансово-господарської діяльності);

2) позикові джерела (довгострокові та короткострокові банківські позики, а також кредиторська заборгованість підприємства перед контрагентами).

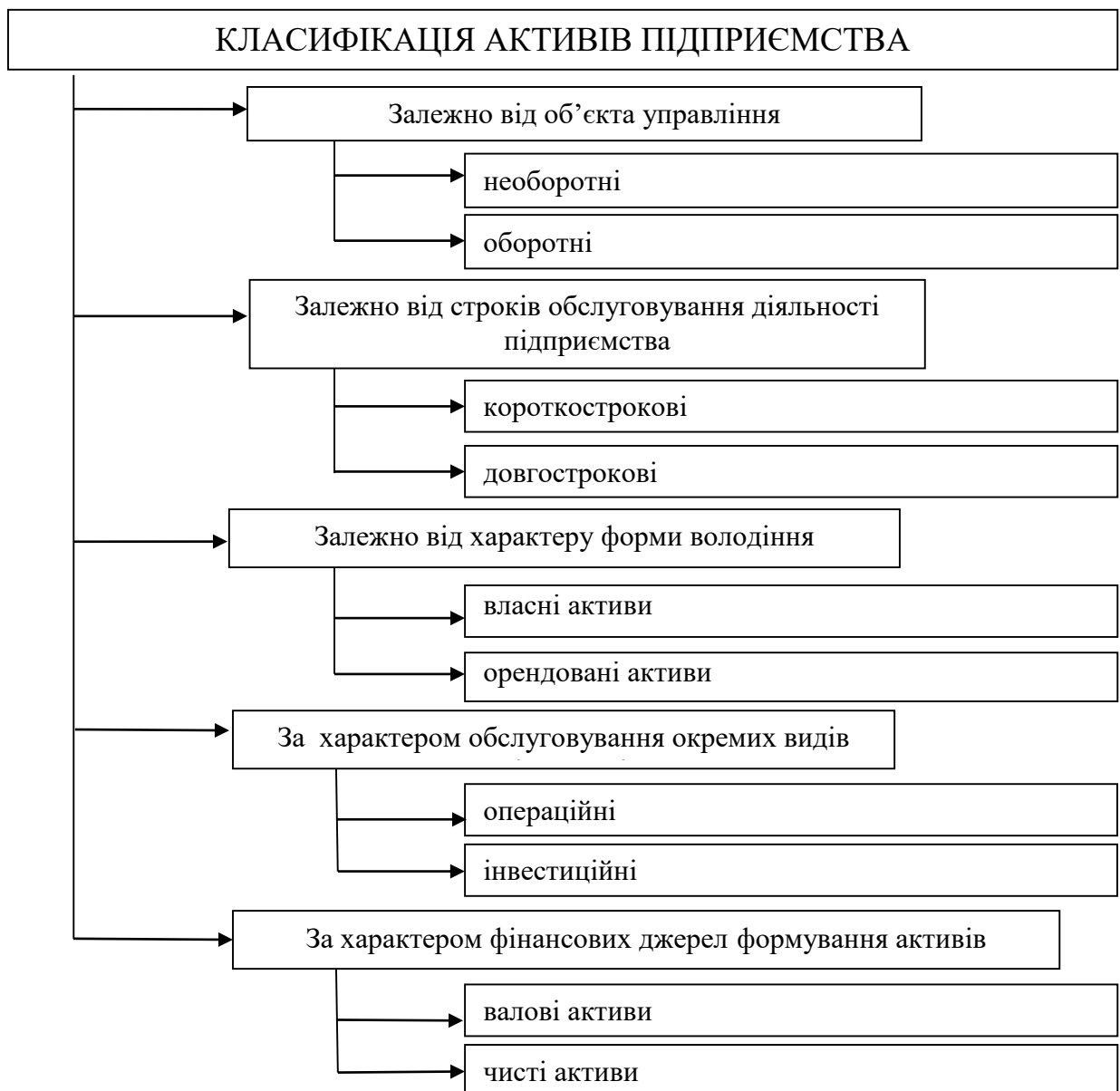

Рисунок 1.1 – Класифікація активів підприємства [17]

Правильне формування та використання активів має велике значення для забезпечення загальної ефективності діяльності підприємства, оскільки воно безпосередньо впливає на основні характеристики фінансового стану підприємства.

Таким чином, у правління активами займає важливе місце в операціях фінансового менеджменту. Це пов'язано з великою кількістю запасів, якими необхідно управляти окремо, та важливою роллю, яку воно відіграє у забезпеченні платоспроможності компаній, рентабельності продукції та фінансових результатів.

1.2 Особливості управління необоротними активами підприємства

У сучасному бізнес-середовищі, необоротні активи відіграють ключову роль, оскільки вони складають значну частину активів будь-якої компанії. Вони є основою для діяльності будь-якого бізнесу і в значній мірі впливають на його майбутній розвиток. Згідно Н(С)БО 1 необоротні активи – це всі активи, що не є оборотними. Іншими словами необоротні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, які неодноразово беруть участь у процесі господарської діяльності та поступово переносять свою вартість на продукцію.

Необоротні активи, такі як будівлі та обладнання, є основною частиною капітальних вкладень та довгострокового фінансування. Оптимізація використання цих активів вимагає стратегічного планування, врахування їхньої технічної ефективності та прогнозування зносу. Склад необоротних активів наведено в таблиці 1.2.

Необоротні активи відрізняються довготерміновим застосуванням та необхідністю стратегічного планування, оскільки їхня ефективність визначається протягом тривалого періоду.

Сформовані на початку господарської діяльності підприємства необоротні активи потребують постійного управління ними. Метою

управління необоротними активами є визначення форм і методів фінансового управління необоротними активами підприємства в процесі здійснення різних фінансових операцій та оптимального їх розміру.

Таблиця 1.2 – Необоротні активи та їх класифікація

Необоротні активи та їх класифікація	
Будівлі та споруди	основна інфраструктура, яка є основною умовою для функціонування підприємства
Обладнання та машини	технічні засоби, необхідні для виробничого процесу та виготовлення продукції
Інтелектуальна власність	патенти, технології, бренди та інші активи, що визначають конкурентоспроможність підприємства

Стратегії управління необоротними активами повинні враховувати технічний стан обладнання, терміни служби, а також ефективність використання цих активів у виробничому процесі. При цьому, ретельний моніторинг резервного фонду та планового технічного обслуговування можуть сприяти збільшенню терміну служби та ефективності використання обладнання.

Крім того, розробка стратегій з оновлення та модернізації необоротних активів може сприяти вдосконаленню виробничих процесів та підвищенню конкурентоспроможності підприємства на ринку.

Основними завданнями управління необоротними активами є:

- 1) визначення можливих форм оновлення основних виробничих засобів на простій та розширеній основі;
- 2) визначення потреби в необоротних активах для збільшення обсягів виробництва;
- 3) забезпечення ефективного використання раніше сформованих та нововведених основних засобів та нематеріальних активів;

4) формування необхідних фінансових ресурсів для відтворення необоротних активів та оптимізація їх структури [5, с 126].

Важливим завданням фінансового менеджера в процесі управління необоротними активами є своєчасне й ефективно їх оновлення, яке може здійснюватися за рахунок:

- 1) за рахунок власного капіталу;
- 2) за рахунок власного і залученого капіталу (банківських кредитів, оперативного та фінансового лізингу).

При розробці частини загальної фінансової стратегії підприємства, спрямованої на забезпечення своєчасного повернення і ефективного використання необоротних активів, необхідно побудувати політику управління необоротними активами (рис. 1.2).

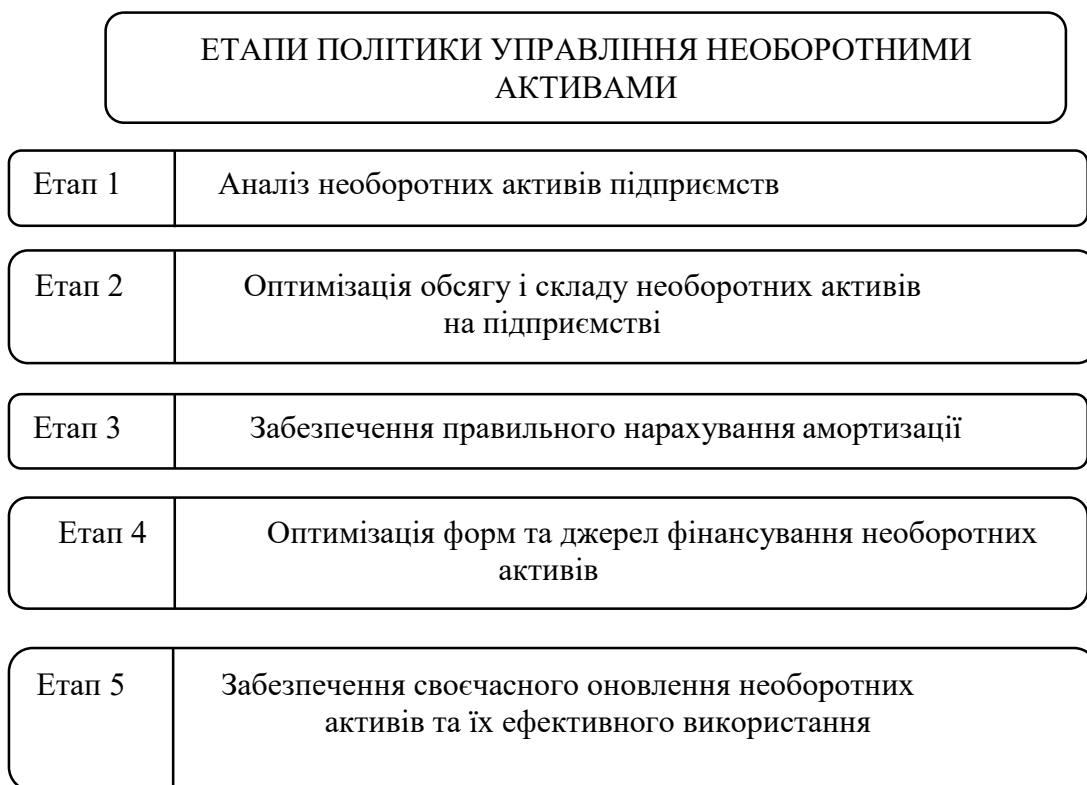

Рисунок 1.2 – Етапи політики управління необоротними активами підприємства [18]

Аналіз проводиться для вивчення загального обсягу необоротних активів і динаміки їх складу, ступеня їх придатності, сили відновлення та ефективності використання. Для цієї мети визначаються такі показники.

Коефіцієнт участі необоротних активів у загальній сумі активів підприємства.

Розрахунок цього показника здійснюється за формулою:

(1.1)

$$K_y = \frac{\overline{BA_c}}{BA_c + \overline{OA_c}}$$

де K_y – коефіцієнт участі операційних необоротних активів у загальній сумі активів підприємства;

BA_c - середня сума оборотних активів підприємства в минулому періоді;

OA_c - середня сума оборотних активів підприємства в минулому періоді.

Визначений коефіцієнт розраховується в динаміці. При цьому необхідно враховувати зміну активної частини основних засобів у загальній сумі необоротних активів.

Наступним коефіцієнтом, що використовується в процесі аналізу операційних необоротних активів є коефіцієнт зносу операційних необоротних активів, який розраховується за наступною формулою:

(1.2)

$$K_z = \frac{Z_k}{BA_c}$$

де K_z – коефіцієнт зносу операційних необоротних активів;

Z_k – сума зносу операційних необоротних активів на кінець звітного періоду.

Період обороту необоротних активів розраховується за наступною формулою:

(1.3)

$$P_o = \frac{\overline{BA_c}}{Z_k}$$

де P_o – період обороту операційних необоротних активів

Коефіцієнт рентабельності операційних необоротних активів свідчить про ефективність їх використання і розраховується на основі наступної формули:

(1.4)

$$K_p = \frac{\Pi_{\text{ч}}}{BA_{\text{с}}}$$

де K_p - коефіцієнт рентабельності операційних необоротних активів;

$\Pi_{\text{ч}}$ – чистий прибуток підприємства.

На основі проведеного аналізу стану необоротних активів визначається їх оптимальна вартість у плановому періоді за формулою:

(1.5)

$$BA_0 = (BA_{\text{к}} - BA_{\text{н}})(1 + \Delta K_{\text{в.а.}})(1 + \Delta K_{\text{о.р.}})$$

де BA_0 – оптимальна вартість необоротних активів;

$BA_{\text{к}}$ – вартість необоротних активів, які використовуються на кінець звітного періоду;

$BA_{\text{н}}$ – вартість необоротних активів, які не використовуються у виробничому процесі на кінець звітного періоду;

$K_{\text{в.а.}}$ – приріст коефіцієнта використання необоротних активів у звітному періоді;

$K_{\text{о.р.}}$ – коефіцієнт приросту обсягу реалізації продукції у плановому періоді.

Подальшим в управлінні необоротними активами є оптимізація їх загального обсягу і складу. Така оптимізація проводиться з урахуванням резервів, які, можливо, були розкриті в ході аналізу, з метою збільшення виробничого використання необоротних активів в майбутньому. Основні з цих резервів включають збільшення виробничого використання основних засобів з часом та збільшення виробничого використання основних засобів з точки зору потужності.

Отже, вибір джерела фінансування оновлення операційних необоротних активів залежить від результатів фінансово-господарської діяльності конкретного підприємства, співвідношення власних та залучених ресурсів, придбання активів за рахунок власних коштів чи довгострокових

банківських кредитів та обсягу власних ресурсів (чистого прибутку та амортизаційних відрахувань) активів.

1.3 Політика управління оборотними активами суб'єктів господарювання

Основною передумовою успішного функціонування та розвитку підприємницької діяльності є наявність в обігу достатнього обсягу оборотних активів. Разом з трудовими ресурсами вони становлять ключовий фактор виробництва. Нестача мобільних активів може спричинити серйозні перешкоди та загальмувати операційний процес, а отже і погіршити фінансовий стан компанії.

Відповідно до п. 4 Н(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", до оборотних активів зараховують грошові кошти та їх еквіваленти, доступ до яких не обмежено, а також інші цінності, які планується реалізувати чи використати в господарській діяльності протягом року або операційного циклу з дати складання балансу.

Оборотні активи можна класифікувати за різними класифікаційними ознаками (рис. 1.3).

Оборотні активи грають ключову роль у забезпеченні ліквідності підприємства та можуть підлягати значним змінам в короткостроковій перспективі в залежності від рівня виробничої діяльності та ринкових умов.

Класифікаційні ознаки оборотних активів	
За видами:	1) запаси сировини, матеріалів; 2) грошові кошти; 3) дебіторська заборгованість.
За формами функціонування:	1) матеріальні ОА; 2) фінансові ОА.
За характером джерел:	1) валові; 2) чисті; 3) власні.
За періодом функціонування:	1) постійна частина оборотних активів; 2) змінна частина оборотних активів.
За рівнем цінності:	1) мінімально можливої цінності; 2) середньо можливої цінності; 3) потенційно високої можливої цінності.
За рівнем прибутковості:	1) високоприбуткові; 2) середньоприбуткові; 3) неприбуткові; 4) збиткові.
За ступенем ліквідності:	1) абсолютно ліквідні; 2) швидко ліквідні; 3) мало ліквідні.

Рисунок 1.3 - Класифікація оборотних активів підприємства [19]

Основні задачі управління оборотними активами наведено на (рис.1.3).

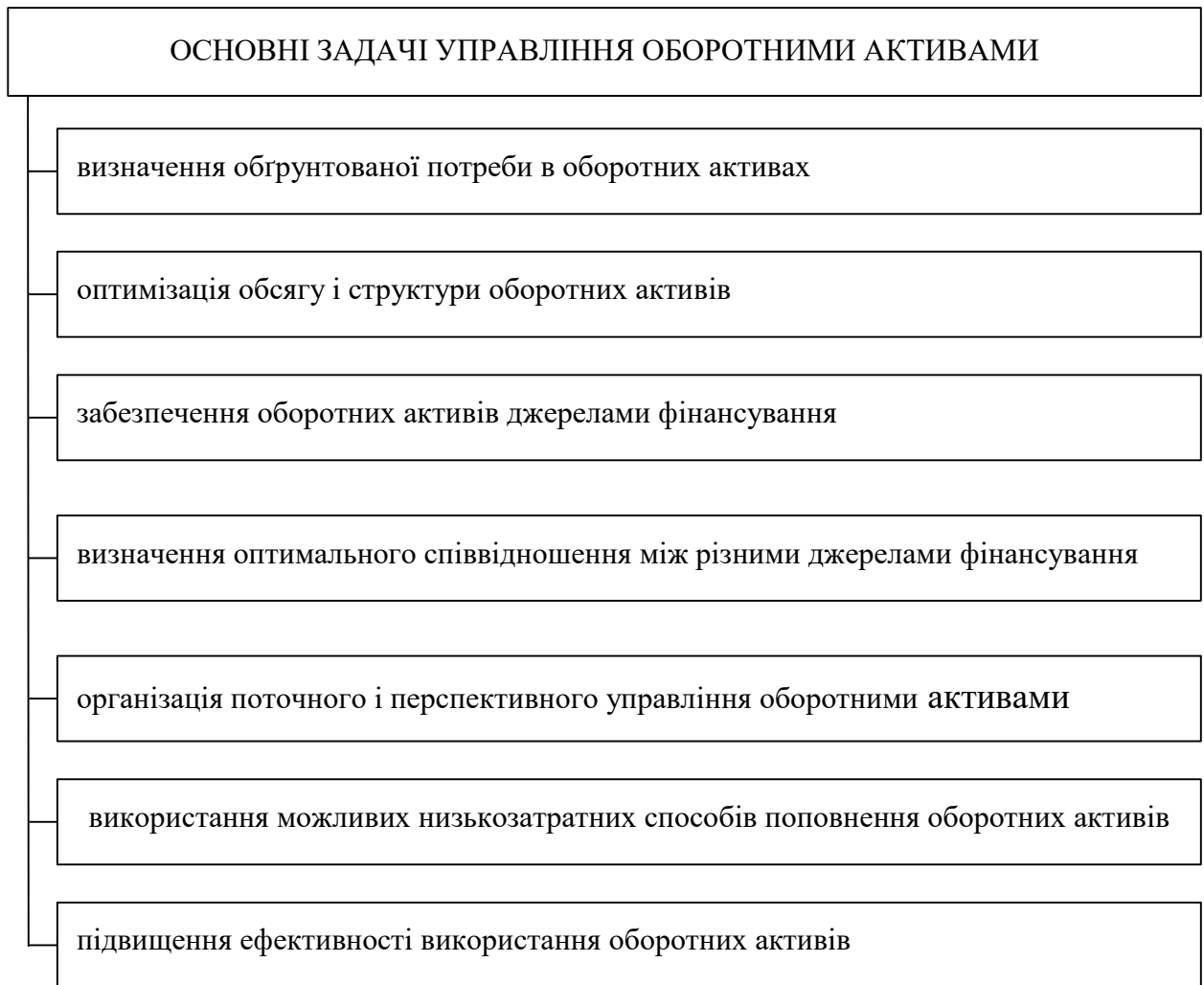

Рисунок 1.4 – Основні задачі управління оборотними активами [20]

Для рішення цих задач на підприємстві необхідно вибрати раціональну політику формування оборотних активів і визначення джерел їх фінансування, та контролювати її роботу в практичній діяльності.

Необхідно звернути увагу на той факт, що, політика управління оборотними активами підприємства представляє собою багатоаспектний процес, що охоплює основні аспекти політики формування та фінансування оборотних активів (рис. 1.5).

Політика управління оборотними активами представляє собою комплекс дій, що виражається, з одного боку, у визначенні достатнього рівню і раціональної структури оборотних активів (підходи до формування оборотних активів), а з іншого боку – у визначенні величини і структури джерел їх фінансування (підходи до фінансування оборотних активів).

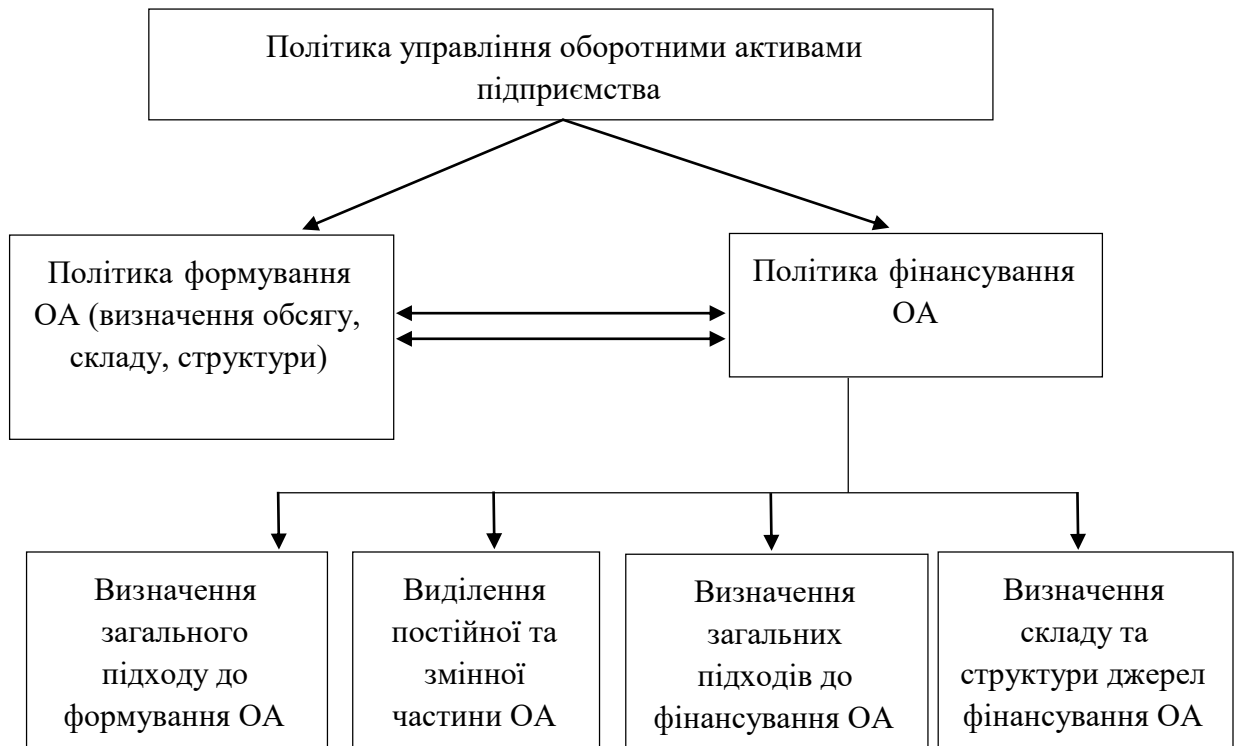

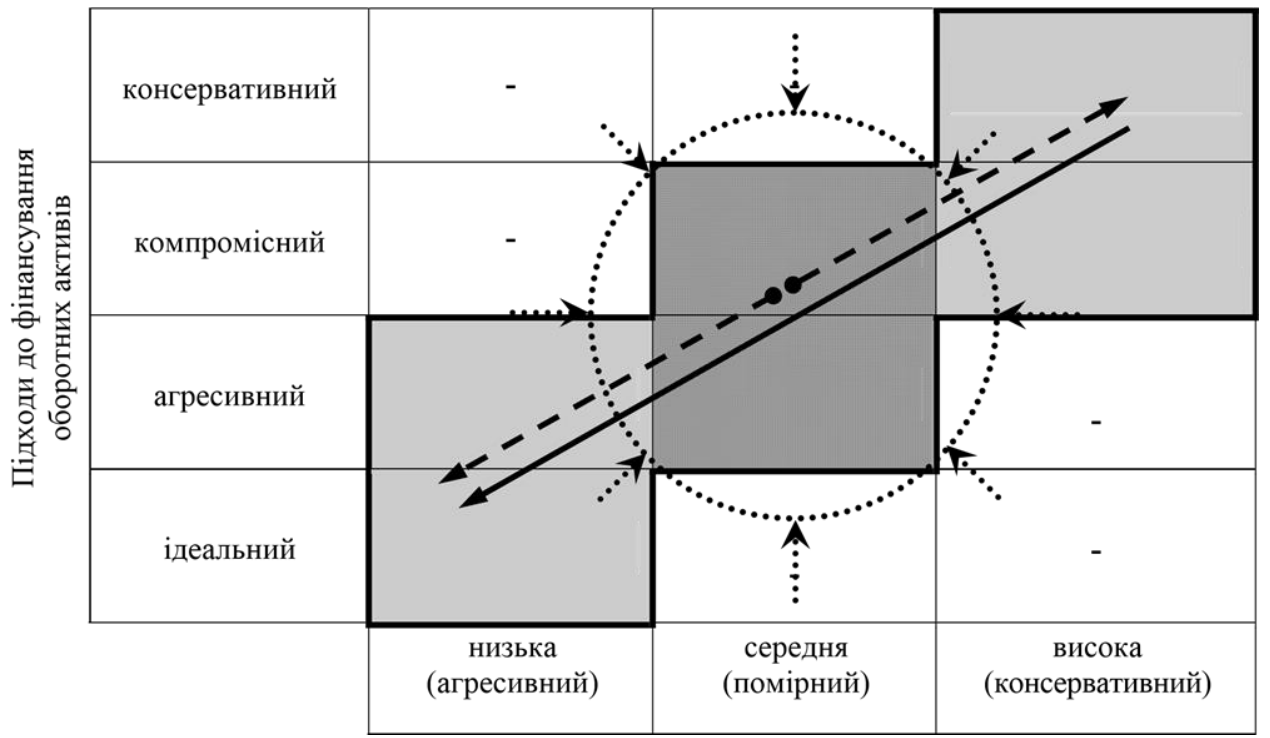
Рисунок 1.5 – Політика управління оборотними активами підприємства [21]

Тобто політика управління оборотними активами – це певна комбінація підходів до формування та підходів до фінансування.

На рисунку 1.6 наведено можливі комбінації підходів до формування та фінансування оборотних активів.

Якщо оцінити ризик втрати фінансової стійкості та платоспроможності, то він найбільший у агресивної політики управління оборотними активами, оскільки їй відповідають низькі суми оборотних активів та превалювання поточних пасивів у джерелах фінансування оборотних активів.

У консервативній політиці управління оборотними активами, навпаки, ризик втрати фінансової стійкості та платоспроможності найменший, оскільки їй відповідають високі суми оборотних активів та превалювання довгострокових пасивів у джерелах фінансування оборотних активів.

- – допустимі комбінації підходів до формування оборотних активів;
- – недопустимі комбінації підходів до формування та фінансування оборотними активами;
- – напрям збільшення ризику втрати прибутковості підприємства;
- – напрям збільшення рівня ризику втрати фінансової стійкості та платоспроможності;
- – комбінації підходів до формування та підходів до фінансування оборотних активів, що забезпечують компроміс між ризиком втрати прибутковості та ризиком втрати фінансової стійкості та платоспроможності;
- – напрям управлінського впливу щодо формування та корекції політики управління оборотними активами.

Рисунок 1.6 – Підходи до формування оборотних активів [22]

Компромісний політиці управління оборотними активами відповідають відносно середній ризик втрати фінансової стійкості та платоспроможності.

Таким чином, ризик втрати фінансової стійкості та платоспроможності буде збільшуватись у напрямку консервативна-компромісна-агресивна політика управління оборотними активами.

Відповідно до визначених раніше принципів фінансування, в процесі розробки політики управління оборотними активами, тривалість тієї чи іншої стадії фінансового циклу та вартість залучення того чи іншого виду капіталу формуватимуть підхід до вибору тієї чи іншої структури джерел фінансування для його зростання.

Отже, політика управління оборотними активами значно відрізняється по галузях і видах діяльності, може приймати різні форми. Усвідомлення цього факту має прикладне значення: як правило, неможливо скористатися чужим досвідом, запозичувати чийсь готові схеми. Розробка політики управління оборотними активами – в значній мірі творчий процес, і кожна фірма повинна пройти його самостійно.

2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ДП «ДержККБ «ЛУЧ»

2.1 Загальна характеристика фінансово-економічного стану ДП «ДержККБ «ЛУЧ»

ДП «ДержККБ «ЛУЧ» є підприємством оборонно-промислового комплексу, яке займається новітніми розробками. До інноваційних впроваджень, зокрема, належить створення сучасних систем керування засобів ураження, які забезпечують високу точність наведення на ціль та характеризуються завадостійкістю до різних перешкод.

Конструкторське бюро «ЛУЧ» створене у 1965 р. як основний розробник автоматизованих систем контролю та діагностування спеціальної авіаційної техніки.

Основним видом діяльності є виробництво зброї та боєприпасів. Державне Київське конструкторське бюро «ЛУЧ» у кооперації з українськими підприємствами виготовляє за замкнутим циклом: протитанкові керовані ракети і ракетні комплекси; комплекси наземного, повітряного та морського ракетного керованого озброєння; системи автоматизованого контролю та діагностування керованих засобів ураження; блоки електричних рульових приводів для авіаційних, зенітних і протитанкових ракет та морських торпед; тренажери і телеметричні системи ракетних комплексів, тощо.

Прибуток, отриманий підприємством в результаті господарської діяльності, оподатковується відповідно до законодавства України, і після сплати податків та інших обов'язкових платежів відсотки по кредиту, штрафи і санкції надходять у повне розпорядження підприємства. Напрямок, в якому використовується чистий прибуток компанії, визначається відповідно до її потреб.

Підприємство веде оперативний, бухгалтерський і статистичний облік і звітність відповідно до процедур, встановлених законодавством України.

Таблиця 2.1 – Основні фінансово-економічні показники діяльності ДП «ДержККБ «ЛУЧ» за період з 2017 – 2021 роки, тис.грн.

Показники	Роки					Відхилення (+,-) 2017 р. до 2021 р.
	2017	2018	2019	2020	2021	
Чистий дохід	2142,3	326,0	442,9	1406,0	472,9	-1669,4
Собівартість реалізованої продукції	1192,1	237,5	376,0	985,3	250,3	-941,8
Валовий прибуток	950,2	88,5	66,8	420,7	222,5	-727,7
Чистий прибуток	0,3	0,07	1,3	60,1	26,5	26,2
Вартість основних засобів підприємства	307,5	299,2	282,9	278,7	394,4	86,9
Оборотні активи	596,5	787,1	1125,1	1237,6	1485,2	888,7
Власний капітал	432,2	434,5	439,8	498,9	495,4	63,2
Позиковий капітал	537,2	716,9	1031,6	1083,5	1444,9	907,7

На основі розрахованих загальних показників фінансово-господарської діяльності ДП «ДержККБ «ЛУЧ» можна зробити висновок, що чистий прибуток підприємства у 2017 році дорівнював 0,3 тис.грн., а у 2021 вже 26,5 тис.грн., що свідчить про значне його зростання у порівнянні з 2017 роком. Проте, привертає увагу той факт, що у 2021 році чистий прибуток зменшився на 125,8% у порівнянні з 2020 роком.

Динаміка чистого прибутку підприємства вказує на значні коливання у його фінансових результатах протягом досліджуваного періоду.

Оборотні активи у 2021 році порівнюючи з 2017 роком зросли на 149%. Дана тенденція спостерігається з 2017 року, що свідчить про активне розширення підприємством своєї операційної діяльності. Поступове збільшення оборотних активів може вказувати на підвищення обсягів запасів,

дебіторської заборгованості або інших оборотних компонентів.

Що стосується вартості основних засобів підприємства, то в порівнянні 2021 року з 2017 роком вартість знизилася на 28,2%. Слід відмітити, що тенденція скорочення вартості основних засобів спостерігалась у період 2017-2020 рр. Протягом 2020-2021 рр. вартість основних засобів зросла на 41,5% , що свідчить про впровадження політики управління необоротними активами, спрямованої на оновлення основних засобів.

У 2017 році позиковий капітал був на 24,3 % більший ніж власний капітал підприємства, але у 2021 році він значною мірою зріс, і порівнюючи 2021 рік і 2017 рік, різниця сягає 169 %.

Власний капітал підприємства у 2021 році збільшився на 14,6% процентів, якщо порівняти з 2017 роком. Це означає, що підприємство наростило власний капітал, хоча й не так швидко, як залучає позикові кошти. Збільшення власного капіталу свідчить про те, що частина прибутку реінвестована у розвиток підприємницької діяльності.

Проте порівняно невисокі темпи зростання власного капіталу на тлі швидкого нарощування позикових коштів можуть сигналізувати про деякі проблеми із забезпеченням самофінансування та необхідність посилення внутрішніх джерел розвитку підприємства за рахунок прибутку.

За результатами 2021 року «ЛУЧ» досягло значних фінансових успіхів. Однак, у майбутньому підприємство може продовжувати зростати, збільшуючи обсяги продажів, розширюючи свою виробничу базу та інвестуючи в нові технології.

Для того, щоб більш повно оцінити діяльність суб'єкта господарювання, необхідно проаналізувати його фінансовий стан. Фінансовий стан підприємства характеризується набором показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, а також його фактичні та потенційні фінансові можливості.

У сучасній ситуації важливу роль відіграє своєчасний і якісний аналіз фінансового стану підприємства, оцінка використання майна і капіталу,

ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості і рентабельності, а також пошук на цій основі шляхів поліпшення і зміцнення фінансової стабільності. Інформаційною базою для аналізу фінансового стану підприємства є дані фінансової звітності підприємства.

Показники ліквідності ДП«ДержККБ «ЛУЧ» за 2017 - 2021 рр. наведено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Показники ліквідності ДП«ДержККБ «ЛУЧ» за 2017 - 2021 рр.

Показники	Роки					Відхилення (+,-) 2017 р. до 2021 р.
	2017	2018	2019	2020	2021	
Коефіцієнт покриття	1,1	1,1	1,1	1,31	1,25	0,25
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,53	0,29	0,34	0,74	0,47	-0,06
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,21	0,1	0,11	0,39	0,29	0,08
Чистий оборотний капітал тис.грн.	62,8	73,6	115,1	294,0	297,1	234,3

Коефіцієнт покриття показує, яку частину поточних зобов'язань підприємства може бути погашено за рахунок його поточних активів. У 2017 році цей показник становив 1,1, що означає, що підприємство могло покрити свої поточні зобов'язання на 110% за рахунок своїх поточних активів.

У 2018 році та у 2019 році цей показник залишився на тому ж рівні, а в 2020 році зріс до 1,31. Це означає, що підприємство стало більш ліквідним і здатним своєчасно виконувати свої поточні зобов'язання.

Як негативну тенденцію можна охарактеризувати зміну коефіцієнта швидкої ліквідності. Так, у 2017 році коефіцієнт швидкої ліквідності становив 0,53, що означає, що підприємство могло покрити 53% поточних зобов'язань за рахунок своїх ліквідних активів. У 2018 році цей показник зменшився до 0,29, а в 2021 році зріс до 0,47. Проте, це значення на 12,8% менше чим у 2017 році.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина поточних зобов'язань компанії може бути погашена за рахунок найбільш ліквідних активів, таких як грошові кошти та їх еквіваленти.

Цей показник за 2017 рік склав 0,21, що означає, що компанія може покрити поточні зобов'язання лише на 21% за рахунок своїх ліквідних активів. У 2018 році цей показник зменшився до 0,1. В 2020 році зріс до 0,39, в 2021 показника становив 0,28, що на 33,3% більше ніж у 2017 році. Це свідчить про поліпшення ліквідності компанії та її здатність більш ефективно покривати поточні зобов'язання.

Чистий оборотний капітал підприємства в динаміці за п'ять років збільшується. Зокрема, в 2021 році порівняно з 2017 роком він збільшився на 234,3 тис. грн. Порівнюючи 2017 рік та 2021 рік, показники збільшилися на 373 %. Цей ріст свідчать про значний обсяг вільних коштів, які підприємство має в розпорядженні для забезпечення своєї діяльності.

Важливим аспектом, що характеризує фінансовий стан підприємства є рентабельність його діяльності. Показники рентабельності ДП«ДержККБ «ЛУЧ» за 2017– 2021 роки узагальнені в таблиці 2.3.

З наведених вище розрахунків можна зробити висновок про зростання ефективності діяльності підприємства за аналізований період. Найбільше значення всіх показників рентабельності спостерігається в 2021 році.

Таблиця 2.3 – Показники рентабельності ДП«ДержККБ «ЛУЧ» за 2017–2021 рр.

Показник	Роки					Відхилення (+,-) 2017 р. до 2021
	2017	2018	2019	2020	2021	
Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,0014	0,0002	0,003	0,04	0,06	0,06
Коефіцієнт рентабельності продукції	0,0001	0,0001	0,003	0,13	0,05	0,05
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,07	0,37	0,17	0,4	0,8	0,1

Коефіцієнт рентабельності діяльності в 2021 році зазнав значних змін у порівнянні з 2017 роком і значно зріс, що свідчить про покращення фінансової результативності діяльності підприємства та ефективний фінансовий менеджмент.

Значення коефіцієнта рентабельності продукції змінюється з року в рік, і, в цілому, має тенденцію до збільшення. Так, з 2021 року значення даного показника збільшилося на 0,05 в.п. в порівнянні з 2017 роком.

Дані з розрахунку показника рентабельності власного капіталу свідчить про зростання ефективності використання власних джерел фінансування.

Отже, за досліджуваний період 2017 - 2021 рр. відбулося збільшення всіх показників рентабельності в динаміці порівнюючи 2017 рік та 2021 рік.

Показники фінансової стійкості ДП«ДержККБ «ЛУЧ» за 2017 – 2021 рр. узагальнені в таблиці 2.4.

Коефіцієнт фінансової автономії є одним з найбільш важливих показників фінансової стійкості. Значення даного показника свідчить про те, що в 2017 р. в структурі капіталу власний капітал становив 44%, а в 2021 р. відповідно 25%. Дану тенденцію можна охарактеризувати як негативну, оскільки зменшується фінансова автономія ДП«ДержККБ «ЛУЧ».

Таблиця 2.4 – Показники фінансової стійкості ДП«ДержККБ «ЛУЧ» за 2017 – 2021 рр.

Показники	Роки					Відхилення (+,-) 2017 р. до 2021 р.
	2017	2018	2019	2020	2021	
Коефіцієнт автономії	0,44	0,37	0,29	0,31	0,25	-0,19
Коефіцієнт фінансової залежності	2,24	2,64	3,34	3,17	3,91	1,67
Коефіцієнт фінансування	1,24	1,64	2,34	2,17	2,91	1,67
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,8	0,6	0,42	0,46	0,34	-0,46
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,1	0,09	0,1	0,23	0,2	0,1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,14	0,17	0,26	0,58	0,6	0,46

Коефіцієнт фінансової залежності у 2017 році становив 2,24, а у 2021 становив 3,91, що у порівнянні з 2017 роком, збільшився на 74,6%. Зростання цього показника в динаміці означає збільшення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства і втрату фінансової залежності.

Також негативна тенденція спостерігається щодо зміни значення коефіцієнту фінансування. Так, у 2017 році його значення дорівнювало 1,24, а у 2021 році - 2,91. Це свідчить про зростання фінансової залежності підприємства від позикових коштів.

Значення коефіцієнту забезпечення власними оборотними засобами на

ДП«ДержККБ «ЛУЧ» має позитивне значення, яке знаходиться в межах нормативного значення. У 2017 році цей показник був 0,1, що означає, що 10% поточних активів профінансовано із власного капіталу, а у 2021 він зріс до 20%. Як позитивний аспект варто відмітити, що за весь аналізований період для підприємства характерне позитивне значення власних оборотних коштів. При цьому значення даного коефіцієнту за період з 2017 по 2021 рр. збільшується. Наявність позитивного значення власного оборотного капіталу свідчить про достатність власних коштів для фінансування поточної діяльності.

Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу демонструє співвідношення між власними оборотними коштами та власним капіталом підприємства. За період аналізу даний показник у 2017 році дорівнює 0,14, що при нормі 0,5 доволі низький показник. Але у подальші роки він почав зростати, та вже у 2021 році становив 0,6.

Дані проведеного аналізу свідчать про те, що ДП«ДержККБ «ЛУЧ» є ліквідним; показники рентабельності в цілому мають тенденцію до збільшення; проте спостерігається тенденція до зростання залежності від зовнішніх джерел фінансування.

2.2 Аналіз складу, структури та джерел фінансування активів ДП«ДержККБ «ЛУЧ»

Здатність ефективно управляти складом активів є важливим елементом стратегічного управління підприємства. У зв'язку з цим велику роль відіграє аналіз динаміки складу і структури активів підприємства. У таблиці 2.5 наведена динаміка складу активів ДП«ДержККБ «ЛУЧ».

Таблиці 2.5 – Динаміка складу активів ДП«ДержККБ «ЛУЧ» за 2017 – 2021 рр, тис.грн.

Показник	Роки					Відхилення (+,-) 2017 р. до 2021 р.
	2017	2018	2019	2020	2021	
Імобілізовані кошти (необоротні активи), всього:	372,9	364,3	346,3	344,8	455,1	82,2
Основні засоби	307,5	299,2	282,9	278,7	394,4	86,9
Мобільні кошти (оборотні активи), всього:	596,5	791,2	1125,1	1237,6	1485,2	888,7
Запаси	313,5	579,8	778,7	543,5	921,9	608,4
Дебіторська заборгованість	58,9	45,8	40,9	69,2	34,1	-24,8
Гроші та їх еквіваленти	113,3	77,7	118,2	369,6	343,3	230
Інші оборотні активи	0	0	4,1	5,9	5,9	5,9
Разом	969,4	1151,3	1471,4	1582,5	1940,3	970,9

Дані таблиці 2.5 свідчать, що за період з 2017 - 2021 рр. загальна сума активів підприємства збільшилася на 100,2%. Це відбулося за рахунок збільшення оборотних активів майже в 6 разів. Імобілізовані активи підприємства за цей період збільшилися на 22%. Це означає, що підприємство впровадило ефективні заходи щодо підвищення ліквідності своїх активів.

За період 2017 - 2021 рр. дебіторська заборгованість підприємства зменшилась на 42,1%, що може свідчити про більш ефективне управління виплатами покупців, покращення системи кредитування або покращення фінансової стійкості підприємства. Таке зменшення може також вказувати на поліпшення фінансового стану підприємства та зниження ризиків пов'язаних із заборгованістю.

За період з 2017 - 2021 рр. гроші та їх еквіваленти підприємства збільшилися на 203%. Це відбувається за рахунок успішного фінансового

управління, поліпшення ліквідності та загальної фінансової стабільності підприємства. Станом на кінець 2021 року грошові кошти підприємства становили 343,3 тис.грн.

Таблиці 2.6 – Структура активів ДП«ДержККБ «ЛУЧ» за 2017 –2021 рр, %

Показник	Роки				
	2017	2018	2019	2020	2021
Імобілізовані кошти (необоротні активи), всього:	38,5	31,6	23,5	21,8	23,5
Основні засоби	31,7	26,0	19,2	17,6	20,3
Мобільні кошти (оборотні активи), всього:	61,5	68,4	76,5	78,2	76,5
Запаси	32,3	50,4	52,9	34,3	47,5
Дебіторська заборгованість	6,1	4,0	2,8	4,4	1,8
Гроші та їх еквіваленти	11,7	6,7	8,0	25,0	17,7
Інші оборотні активи	0	0	0,3	0,4	0,3
Разом	100	100	100	100	100

Дані таблиці 2.6 свідчать, що в структурі активів підприємства переважають оборотні активи. При цьому привертає увагу той факт, що за досліджуваний період 2017-2021 рр. питома вага оборотних активів постійно зростає. Так, якщо в 2017 році частка оборотних активів в структурі активів суб'єкта господарювання становила 61,5%, то в 2021 р. - 76,5%. Дана тенденція свідчить про розширення виробничої діяльності ДП«ДержККБ «ЛУЧ».

Важливою складовою оборотних активів підприємства є запаси, склад та структура яких наведена в таблиці 2.7.

Виходячи з даних, що наведені у таблиці 2.7, можна зробити висновок, що на підприємстві в структурі запасів найбільшу питому вагу займають виробничі запаси, частка яких коливається від 50,2 % у 2017 році до 70,9 % у 2021 році.

Таблиця 2.7 – Аналіз стану і структури запасів ДП«ДержККБ «ЛУЧ» за 2017 –2021 рр.

Запаси	Рік									
	2017		2018		2019		2020		2021	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Виробничі запаси	157,4	50,2	307,9	53,1	329,3	42,3	408,6	75,2	653,5	70,9
Готова продукція	16,9	5,4	28,1	4,8	27,2	3,5	11,6	2,1	10,2	1,1
Товари	0,3	0,1	0,4	0,1	0,5	0,1	0,2	0,1	11,1	1,2
Незавершене виробництво	138,9	44,3	243,4	42,0	421,7	54,1	123,0	22,6	247,2	26,8
Всього запасів	313,5	100	579,8	100	778,7	100	543,5	100	922,0	100

У 2017 році обсяг товарів становив лише 0,1%, а в 2021 зріс до 1,2%, вказуючи на те, що підприємство зосереджується на виробництві та запасах. Частка готової продукції у структурі запасів почала спадати з 5,4% у 2017 році до 1,1% у 2021 році. В 2017 році незавершене виробництво становило 44,3 % , а в 2021 році відповідно 26,8%.

Склад і структура грошових коштів ДП«ДержККБ «ЛУЧ» за 2017 –2021 рр. представлено в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Склад і структура найбільш ліквідних обігових коштів ДП«ДержККБ «ЛУЧ» за 2017 –2021 рр.

Грошові кошти	Рік									
	2017		2018		2019		2020		2021	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
В національній валюті	101,6	89,7	71,3	91,7	97	83,1	369,6	100,0	343,3	100,0
В іноземній валюті	11,7	10,3	6,4	8,3	21,2	17,9	–	–	–	–
Разом	113,3	100	77,7	100	118,2	100	369,6	100	343,3	100

Дані, узагальнені в таблиці 2.8 свідчать, що основну питому вагу в структурі найбільш ліквідних обігових коштів займають грошові кошти в національній валюті. При цьому в 2017 році їх частка становила 89,7%, а в 2021 році відповідно 100%. Підприємство мало грошові кошти в іноземній валюті у 2017-2019 роках.

Отже, з аналізу можна зробити висновок, що склад і структура активів підприємства відповідає спеціалізації даного профілю діяльності.

Фінансування активів є критично важливим аспектом ведення успішної підприємницької діяльності. Враховуючи різноманіття активів — від необоротних активів, таких як майно та обладнання, до оборотних активів, таких як запаси та поточні рахунки, вибране джерело фінансування може визначити стабільність і конкурентоспроможність суб'єкта господарювання.

На підставі даних фінансової звітності можна оцінити джерела формування активів підприємства. Активи балансу вказують на розподіл капіталу в розпорядженні підприємства, а дані про пасиви балансу дозволяють визначити, які зміни відбулися в структурі власних і позикових коштів підприємства (таблиця 2.9).

Таблиця 2.9 – Аналіз статей пасиву балансу ДП«ДержККБ «ЛУЧ» за 2017 –2021 роки, тис. грн.

Пасив балансу	Рік									
	2017		2018		2019		2020		2021	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Джерела майна, усього	969,4	100,0	1151,3	100,0	1471,4	100,0	1582,5	100,0	1940,3	100,0
У тому числі: власний капітал	432,2	44,6	434,5	37,7	439,8	29,9	498,9	31,5	495,4	25,5
Позиковий капітал	537,2	55,4	716,9	62,3	1031,6	70,1	1083,5	68,5	1444,9	74,5

Дані, представлені в таблиці, відображають динаміку пасиву балансу підприємства за 2017-2021 роки.

Загалом, за цей період пасив балансу підприємства збільшився з 969,4 тис.грн. у 2017 році, до 1940,3 тис.грн. у 2021 році. У порівнянні з 2017 роком показник збільшився на 100,2% . Сума власного капіталу має тенденцію до зростання, зокрема збільшення становить 14,6%, з 432,2 тис. грн. у 2017 році до 495,4 тис. грн. у 2021 році. Цей ріст свідчить про стійкість та позитивні зміни у фінансовому стані підприємства, що сприяє його стабільності та потенційному розвитку.

Важливе значення в аналізі структури джерел коштів має оцінка раціональності співвідношення власних і позикових коштів.

Як бачимо, підприємство в процесі виробничо-господарської діяльності в основному орієнтується на позикові джерела, це призводить до зниження його стабільності та фінансової незалежності.

Позиковий капітал підприємства також збільшився за цей період. Він зріс на 168%, з 537,2 тис. грн. у 2017 році до 1444,9 тис. грн. у 2021 році.

У 2021 році власний капітал становив 25,5% від загальної суми джерел фінансування, що є досить низьким показником. А, отже, підприємство має недостатній рівень фінансової автономії.

Позиковий капітал у 2021 році становив 74,5 % від загальної суми джерел фінансування, що свідчить про значну залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

Після детального аналізу структури капіталу ДП «ДержККБ «ЛУЧ» з 2017 по 2021 рік можна зробити висновок, що капітал підприємства зростає, однак спостерігається негативна тенденція щодо нарощування позикового капіталу.

Підприємства мають можливість використовувати три різні стратегії фінансування для різних категорій активів: консервативну, помірну, агресивну.

Дані проведеного аналізу свідчать про те, що в 2021 р. 80,6% постійної частини оборотних активів фінансуються за рахунок власного капіталу зобов'язань та забезпечень. 20% постійної частини оборотних активів та 100%

змінної частини оборотних активів фінансуються за рахунок короткострокових зобов'язань. Дана структура фінансування дозволяє зробити висновок про використання помірної стратегії фінансування оборотних активів. Проте, привертає увагу той факт, що існує небезпека перейти до використання агресивної стратегії фінансування оборотних активів, що може негативно вплинути на поточну платоспроможність ДП«ДержККБ «ЛУЧ» та його фінансову стійкість.

2.3 Аналіз ефективності управління активами ДП«ДержККБ «ЛУЧ»

Ефективне управління активами важливо для забезпечення функціонування підприємства, оскільки системно налагоджена політика управління активами забезпечує безперервність виробничого процесу підприємства.

У процесі аналітичної роботи, з метою подальшого розвитку підприємства, необхідно отримати максимально об'єктивну оцінку стану активів. Діагностика активів дозволяє виявити ключові проблеми, визначити шляхи подолання негативних ситуацій всередині підприємства і в кінцевому підсумку виявити ефективність управління і провести діагностику стану поліпшених активів, що дає можливість посилити конкурентоспроможність підприємства як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Показники стану та ефективності використання основних засобів ДП«ДержККБ «ЛУЧ» за 2017 –2021 рр. наведено у таблиці 2.9.

Дані проведеного аналізу свідчать про те, що на підприємстві спостерігається зростання зносу основних засобів. Так, коефіцієнт зносу в 2017 році становив 0,35 в.п., а в 2021 році - 0,36 в.п. Відповідно коефіцієнт придатності основних засобів скоротився з 0,65 в.п. в 2017 р. до 0,64 в.п. в 2021 р. Дана тенденція свідчить про необхідність проведення системних заходів

спрямованих на оновлення та модернізацію основних засобів ДП«ДержККБ «ЛУЧ» .

Таблиця 2.9 – Показники стану та ефективності використання основних засобів ДП«ДержККБ «ЛУЧ» за 2017 –2021 рр.

Показники	Роки					Відхилення (+,-) 2017 р. до 2021 р.
	2017	2018	2019	2020	2021	
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,35	0,36	0,36	0,39	0,36	0,01
Коефіцієнт придатності	0,65	0,64	0,64	0,61	0,64	-0,01
Фондовіддача	6,8	1,07	1,52	5,0	1,4	-5,4
Фондомісткість	0,14	0,93	0,66	0,0007	0,71	0,56
Фондоозброєність	141,8	137,9	126,5	133,8	160,3	18,5
Рентабельність основних засобів, %	0,001	0,0002	0,004	0,21	0,07	0,069

Фондовіддача, фондоозброєність та рентабельність основних засобів зросли вказаний період, вказуючи на підвищену ефективність використання активів. Усе це свідчить про успішне впровадження заходів для покращення ефективності використання основних засобів.

Показники ефективності використання оборотних активів ДП«ДержККБ «ЛУЧ» за 2017 – 2021 рр. наведено в таблиці 2.10.

За даними таблиці, можна зробити наступні висновки про ефективність використання оборотних активів підприємства за період з 2017 - 2021 рр.

Зокрема, коефіцієнт оборотності активів підприємства за період з 2017 по 2021 рік зменшився з 1,8 в.п. до 0,3 в.п. Дана тенденція свідчить про скорочення ефективності використання оборотних активів підприємства.

Як негативну тенденцію слід охарактеризувати зростання терміну оборотності оборотних активів з 140 днів у 2017 році до 1074 дні у 2021 р.

Значення коефіцієнту оборотності матеріальних запасів за досліджуваний період також зменшилося з 2,16 в.п. в 2017 році до 0,3 в.п. в 2021 р. Термін оборотності матеріальних запасів протягом 2017-2021 рр. збільшився на 538,6%, з 168 до 1073 днів. Дана тенденція дозволяє зробити

висновок про недостатній рівень ефективності управління матеріальними запасами на підприємстві.

Таблиця 2.10 – Показники ефективності використання оборотних активів ДП«ДержККБ «ЛУЧ» за 2017 – 2021 рр.

Показники	Роки					Відхилення (+,-) 2017 р. до 2021 р.
	2017	2018	2019	2020	2021	
Коефіцієнт оборотності активів	1,8	0,3	0,33	0,92	0,3	-1,5
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	2,59	0,47	0,46	1,19	0,32	-2,27
Термін оборотності оборотних активів, дні	140	777	794	307	1074	934
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	2,16	0,5	0,6	1,49	0,34	-1,82
Термін оборотності матеріальних запасів, дні	168	730	608	245	1073	905
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	9,97	2,2	4,96	5,27	1,71	-8,26
Термін оборотності дебіторської заборгованості	36	165	74	69	214	178
Коефіцієнт оборотності грошових коштів	37	3,4	4,5	5,76	1,33	-35,7
Термін оборотності грошових коштів	10	107	81	63,3	274,4	264,4
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами	0,1	0,09	1,02	0,23	0,2	0,1
Рентабельність активів, %	0,024	0,007	0,1	3,9	1,5	1,48
Рентабельність оборотних активів, %	0,0007	0,0002	0,003	0,02	0,05	0,05
Рентабельність матеріальних запасів, %	0,0005	0,0002	0,002	0,1	0,04	0,4

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості протягом досліджуваного періоду скоротився з 9,97 в.п. в 2017 р. до 1,71 в.п. в 2021 р., а

термін оборотності дебіторської заборгованості збільшився на 178 днів. Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами в порівнянні 2021 року з 2017 зріс на 100%, це означає, що підприємство поліщило забезпеченість власними оборотними коштами. Зростання даного показника в 2 рази свідчить про те, що частка власних коштів у формуванні оборотних активів збільшилася. Це позитивна тенденція оскільки підвищується фінансова стійкість і платоспроможність підприємства. Усі показники рентабельності свідчать про позитивну динаміку, вказуючи на підвищення прибутковості підприємства.

Отже, дані проведеного аналізу свідчать про недостатній рівень ефективності використання активів підприємства та погіршення показників їх оборотності за період 2017-2021 років. Ці тенденції дають підстави зробити висновок про необхідність удосконалення управління оборотними активами ДП «ДержККБ «ЛУЧ».

2.4 Обґрунтування напрямків удосконалення управління активами підприємства

Складовою загальної стратегії УА підприємства входить УОА, що, націлене на забезпечення потенційної можливості щодо отримання суб'єктом підприємництва доходу від використання кожного складового елемента ОА.

Однією із ключових основ економічного розвитку ДП «ДержККБ «ЛУЧ» є рентабельне використання ОА, оскільки зміни обсягу ОА можуть мати негативний вплив на ефективність діяльності суб'єкта господарювання.

Протягом 2020-2021 рр. рентабельність ОА на державному підприємстві зростає і це є свідченням ефективного використання ОА. Одним із напрямків удосконалення УОА є визначення факторів, що мають вплив на показник рентабельність ОА, який є індикатором якості управління, а також можливості

генерувати прибуток з метою формування необхідного розміру ВОК, який є базою раціонального фінансування ОАП.

Використовуючи факторний аналіз можна визначити вплив ключових факторів на показник рентабельності ОА. Формула Дюпона виокремлює фактори першого порядку, які мають вплив на результативний показник: зміна прибутковості реалізованої продукції; зміна оборотності ОА.

Коефіцієнт рентабельності ОА ($K_{\text{роа}}$) можна розрахувати за формулою .1, що наведена на рис.2.1.

$$K_{\text{роа}} = (P_{\text{рп}} / \text{ВРП}) \times (\text{ВРП} / \text{ОА}_{\text{сер}}) = K_{\text{прп}} \times K_{\text{обоа}}$$

де	$P_{\text{рп}}$	–	прибуток від реалізації продукції;
	ВРП	–	дохід від реалізації продукції;
	$\text{ОА}_{\text{сер}}$	–	середня вартість ОА;
	$K_{\text{прп}}$	–	коефіцієнт прибутковості реалізованої продукції;
	$K_{\text{обоа}}$	–	коефіцієнт оборотності ОА

Рисунок 2.1 – Формула розрахунку рентабельності ОА (формула 2.1)[1]

Для проведення аналізу факторів зміни прибутковості ОА будемо використовувати дані за 2020-2021 рр.

З метою визначення величини впливу факторів на зміну результативного індикатора доцільно використати спосіб пропорційного поділу (формула 2.2) (рис. 2.2).

$$\Delta y_a = \Delta y_{\text{заг}} / (\Delta a + \Delta b + \Delta c + \dots + \Delta n) \times \Delta a;$$

$$\Delta y_b = \Delta y_{\text{заг}} / (\Delta a + \Delta b + \Delta c + \dots + \Delta n) \times \Delta b;$$

$$\Delta y_c = \Delta y_{\text{заг}} / (\Delta a + \Delta b + \Delta c + \dots + \Delta n) \times \Delta c;$$

$$\Delta y_n = \Delta y_{\text{заг}} / (\Delta a + \Delta b + \Delta c + \dots + \Delta n) \times \Delta n;$$

де	$\Delta y_a, \Delta y_b,$ $\Delta y_c, \Delta y_n$	–	приріст (спад) результативного показника за рахунок впливу відповідно до фактора a, b, c, n.
----	---	---	--

Рисунок 2.2 – Формула розрахунку визначення величини впливу факторів (формула 2.2) [1]

Вихідна інформація для проведення розрахунків зазначена в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11 – Вихідні дані ДП «ДержККБ «ЛУЧ» для розрахунку впливу факторів на рентабельність ОА за 2020-2021 рр.

Показник	Рік		Відхилення (+, -)
	2020	2021	
Дохід від реалізації продукції, тис. грн.	1406049	472862	-933187
Чистий прибуток, тис. грн.	60081	26471	-33610
Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн. зокрема:	1181397	1485189	303792
- запасів	661064	732733	71669
- дебіторської заборгованості	266680	276078	9398
- грошей та їх еквівалентів	243902	356457	112555
- інших оборотних активів	5925	4195	-1730
Коефіцієнт рентабельності оборотних активів	0,02	0,05	0,03
Коефіцієнт прибутковості реалізованої продукції	0,43	0,89	0,46
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,19	0,32	-0,87
Коефіцієнт оборотності запасів	1,49	0,34	-1,15
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	5,27	1,71	-3,56
Коефіцієнт оборотності грошових коштів	5,76	1,33	-4,43

За даними таблиці 2.11 можна визначити рівень впливу факторів першого порядку на зміну коефіцієнта рентабельності ОАП.

1. Зміна коефіцієнта прибутковості реалізованої продукції:

$$0,03 / (0,46 - 0,87) \times 0,46 = - 0,03$$

2. Зміна коефіцієнта оборотності ОА:

$$0,03 / (0,46 - 0,87) \times (-0,87) = 0,06$$

$$\text{Перевірка: } (-0,03) + 0,06 = 0,03$$

На зміну коефіцієнта оборотності ОА мали вплив наступні другорядні фактори:

- зміна чистого доходу від реалізації продукції:

$$-0,87 / (-933187 + 303792) \times -933187 = -1,28$$

- зміна обсягу ОА:

$$-0,87 / (-933187 + 303792) \times 303792 = 0,41$$

$$\text{Перевірка: } -1,28 + 0,41 = -0,87$$

На зміну розміру ОА мали вплив зміна:

- запасів:

$$303792 / (71669 + 9398 + 112555 - 1730) \times 71669 = 113462;$$

- дебіторської заборгованості:

$$303792 / (71669 + 9398 + 112555 - 1730) \times 9398 = 14878;$$

- грошей та їх еквівалентів:

$$303792 / (4990 + 28807,5 + 4,5 + 151) \times 112555 = 178190$$

- інших ОА:

$$303792 / (4990 + 28807,5 + 4,5 + 151) \times -1730 = -2738$$

Перевірка: $113462 + 14878 + 178190 - 2738 = 303792$

На зміну коефіцієнта прибутковості реалізованої продукції вплинули такі фактори другого порядку:

- зміна прибутку від реалізації продукції:

$$0,46 / (-33610 - 933187) \times -33610 = 0,02$$

- зміна чистого доходу від реалізації продукції:

$$0,46 / (-33610 - 933187) \times -933187 = 0,44$$

Перевірка: $0,02 + 0,44 = 0,46$

В таблиці 2.12 здійснено узагальнення впливу факторів на рентабельність ОАП.

Таблиця 2.12 – Результати факторного аналізу рентабельності ДП «ДержККБ «ЛУЧ»

Фактори, що вплинули на рентабельність ОА	Зміна коефіцієнта рентабельності ОА
Коефіцієнт прибутковості реалізованої продукції	- 0,03
- прибуток від реалізації продукції	0,02
- дохід від реалізації продукції	0,44
Коефіцієнт оборотності ОА	0,06
- чистий дохід від реалізації продукції,	-1,28
- сума ОА, в т. ч.:	0,41
- запаси, тис. грн.	113462
- дебіторська заборгованість, тис. грн.	14878
- гроші та їх еквіваленти, тис. грн.	178190
- інші ОА, тис. грн.	-2738
Всього	0,03

Дані таблиці 2.12 свідчать, що позитивний вплив на зростання коефіцієнта рентабельності ОА ДП «ДержККБ «ЛУЧ» мав коефіцієнт оборотності ОА, зменшення якого на 0,87 пункти призвело до збільшення результативного індикатора на 0,06 пункти. Так, за рахунок зменшення доходу від реалізації продукції негативне значення приросту склало 1,28 пункти та за

рахунок зростання суми ОА приріст дорівнював 0,41 пункти. В свою чергу на зростання обсягу ОА вплинула позитивна зміна запасів на 113462 тис. грн., дебіторської заборгованості – на 14878 тис. грн., грошей та їх еквівалентів – на 178190 тис. грн. та негативна зміна інших ОА – на 2738 тис. грн. Коефіцієнт прибутковості реалізованої продукції вплинув на зниження коефіцієнта рентабельності ОАП, а саме на 0,03 пункти.

Отже, зазначена методика дає можливість більш точно визначити вплив окремих факторів на зміну результативного індикатора, здійснити якісний аналіз ефективності використання ОА. Проведення факторного аналізу дозволяє виявити чинники, які призводять до погіршення фінансово-господарської діяльності суб'єкта підприємництва та розробити заходи щодо усунення негативної їх дії.

З метою покращення управління ОА, які є складовими активів суб'єкта підприємництва, необхідно впровадити наступні заходи:

- зменшити тривалість виробничого циклу, впровадивши сучасні технології виробництва;
- використовувати такий метод контролінгу АВС-аналіз з метою зменшення частки запасів, які мало використовуються в процесі діяльності суб'єкта підприємництва, а також знизити затрати на їх утримання;
- здійснити мінімізацію витрат ОА під час їхнього використання;
- контролювати зміни дебіторської заборгованості;
- забезпечити безперебійне надходження необхідних ресурсів від час виробництва;
- удосконалити системи розрахунків з контрагентами підприємства.

Вищенаведені заходи дозволять більш ефективно формувати та використовувати ОАП.

Також одним із напрямків УА підприємства є оптимізація структури ОА, як складової частини активів суб'єкта господарювання. Слід зазначити, що оптимізація структури ОАП є важливою стратегічною задачею для ефективного управління його фінансовою діяльністю і полягає у досягненні

балансу між різними видами активів, з метою забезпечення максимальної ефективності використання ресурсів.

До основних аспектів необхідності та значення оптимізації структури ОАП можна віднести: максимізацію прибутку; забезпечення ефективного використання ОА; зниження фінансових витрат; забезпечення достатньої ліквідності; зниження ризиків пов'язаних з низьким рівнем ліквідності та неплатоспроможності.

Метою оптимізації структури ОА є розрахунок такого співвідношення між складовими елементами ОА, яке давало би можливість зменшити проблемні питання, які пов'язані із ліквідністю та платоспроможністю базуючись на нормативних критеріях.

Коефіцієнти ліквідності і платоспроможності суб'єкта підприємництва визначаються як співвідношення окремих статей поточних активів до поточних зобов'язань.

Показник абсолютної ліквідності визначає частину поточних зобов'язань підприємства, яку має можливість погасити негайно за рахунок наявних грошей. Чим вище є значення даного показника, тим більшою є гарантія щодо погашення наявних короткострокових боргів. Рекомендованим значенням даного коефіцієнта є $0,2 \dots 0,4$.

Індикатор критичної ліквідності визначає частину поточної заборгованості підприємства, що покривається не враховуючи запаси, у разі повного погашення дебіторської заборгованості. Достатнє значення цього коефіцієнта знаходиться в межах $0,7 \dots 1$ [2].

З метою проведення внутрішнього аналізу платоспроможності підприємством доцільно розрахувати яка частка поточних зобов'язань покривається за рахунок якої складової ОА і при цьому необхідно враховувати, що загальний обсяг ОА має перевищувати короткострокові зобов'язання. Враховуючі наведене твердження, слід зазначити, що серед зазначених індикаторів платоспроможності найбільш діючим є загальний

коефіцієнт покриття. Ключовими причини широкого застосування цього показника є:

- він надає можливість визначити рівень покриття ОА поточні борги. Чим більше буде розраховане значення даного співвідношення, тим більшою є впевненість, що короткострокові пасиви можуть бути оплачені за рахунок цих активів;

- у разі коли обсяги ОА більше ніж поточних зобов'язань може відбуватися створення резервного запасу, призначенням якого може бути компенсація збитків, яких може зазнати суб'єкт господарювання у разі розміщення та ліквідації всіх ОА, окрім готівкових коштів. Зростання величини резервного запасу засвідчує зменшення ризику кредиторів щодо неповернення боргів. Отже, індикатор загальної ліквідності визначає межу безпеки щодо покриття можливого зменшення розміру ринкової вартості ОА;

- даний показник надає характеристику резерву ліквідних коштів, які перевищують суму короткострокової заборгованості, а також межу безпеки щодо компенсації невизначеності і випадкових порушень, об'єктом яких є грошові потоки підприємства. Так, до непередбачуваних порушень в процесі функціонування підприємства можна віднести різке зменшення попиту, занадто високі збиткові результати і т.ін., які можуть на певний час та раптово призупинити чи скоротити надходження коштів [2].

У зв'язку із зазначеною інформацією саме коефіцієнт покриття було обрано за основу формування оптимальної структури ОА. Нормативні значення зазначеного показника можуть відрізнятися у наукових працях різних авторів і знаходяться в межах від 1 до 3.

Підтримання значень індикаторів платоспроможності на відповідному рівні є необхідною умовою для формування оптимальної структури ОА, яка передбачає таке співвідношення їх складових, яке мінімізує проблеми із платоспроможністю враховуючі рекомендовані нормативи. З метою забезпечення нормальної платоспроможності господарюючого суб'єкта значення індикаторів критичної та абсолютної ліквідності повинні

дорівнювати не менше 0,7 і 0,2 відповідно до цього розрахунок оптимальної структури можливо здійснювати за формулою 2.3, яка була отримана шляхом перетворень системи рівнянь, які були визначені в праці Гросул В. А. та Филипенко О. М. (рис. 2.3) [2].

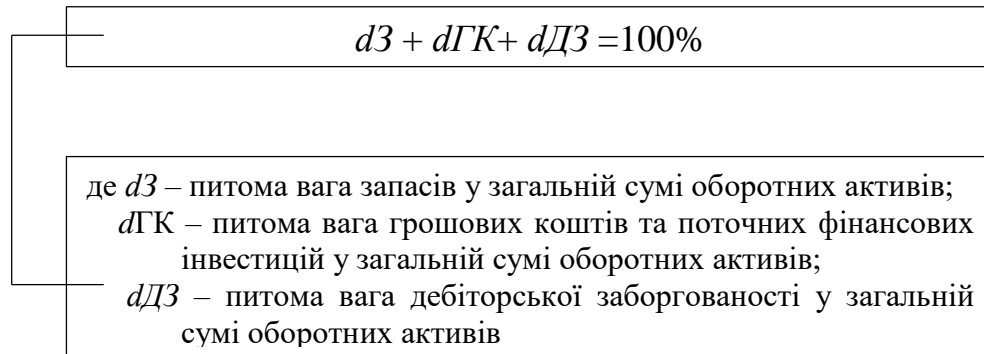

Рисунок 2.3 – Формула розрахунку структури ОА (формула 2.3) [2]

Порядок розрахунку оптимальної структури ОА наведено у таблиці 2.13.

Таблиця 2. 13 – Методика розрахунку оптимальної структури ОАП [2]

Елементи структури ОА	Порядок розрахунку
Частка дебіторської заборгованості в сумі ОА ($dДЗ$)	$dДЗ = (0,5/Кп) \times 100\%$
Частка грошових коштів та їх еквівалентів в сумі ОА ($dГК$)	$dГК = (0,2/Кп) \times 100\%$
Частка запасів в сумі ОА ($dЗ$)	$dЗ = 100\% - dДЗ - dГК$
де $Кп$ - коефіцієнт покриття	

Як було вище зазначено, нормативні значення показника покриття у відповідності до різних методичних підходів не має єдиного значення і коливається в межах від 1 до 3. Отже, необхідно розрахувати оптимальну структуру ОА, за якої суб'єкт господарювання є платоспроможним, для різних значень коефіцієнта покриття: $Кп = 1$; $Кп = 1,5$; $Кп = 2$; $Кп = 2,5$; $Кп = 3$. Результати проведених розрахунків оптимальної структури ОА при різних значень коефіцієнтів покриття наведені у таблиці 2.14. Під час розрахунку оптимальної структури ОА для кожного варіанта індикатора покриття слід враховувати те, що чим більше є значення показника покриття, тим меншою є частка найбільш ліквідних ОА – грошових коштів, і одночасно стає більшою частка найменш ліквідних ОА – запасів.

Таблиця 2.14 – Оптимальна структура ОА при різних значень нормативу коефіцієнта покриття [2]

Показник	Значення коефіцієнта покриття (Кп)				
	Кп=1	Кп=1,5	Кп=2	Кп=2,5	Кп=3
Частка запасів у структурі ОА, %	30	54	65	72	76
Частка ДЗ у структурі ОА, %	50	33	25	20	17
Частка грошових коштів та поточних фінансових інвестицій в структурі ОА, %	20	13	10	8	7
Разом, %	100	100	100	100	100

На основі даних фінансової звітності ДП «ДержККБ «ЛУЧ», а також з урахуванням питомої ваги складових ОА при різних значеннях коефіцієнту покриття визначимо оптимальну структуру та суми складових ОА (табл. 2.15.).

Для вибору найбільш раціональної структури ОА також будемо враховувати і значення показників ліквідності, що будуть розраховані при різних значеннях складових ОА.

Таблиця 2.15 – Вихідна інформація для вибору і обґрунтування оптимальної структури ДП «ДержККБ «ЛУЧ» [на основі 3]

Показник	Значення коефіцієнта покриття (Кп)					
	Кп = 1,25 факт 2021 рік	Кп = 1	Кп = 1,5	Кп = 2	Кп = 2,5	Кп = 3
Запаси, тис. грн.	921994	445557	802002	965373	1069337	1128744
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	217345	742595	490112	371297	297038	252482
Гроші та поточні фінансові інвестиції, тис. грн.	343302	297038	193075	148519	118815	103963
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,47	0,70	0,57	0,43	0,35	0,30
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,29	0,2	0,16	0,12	0,10	0,09

За даними таблиці 2.15 ми можемо зробити висновок, що найбільш раціональною структурою ОА є структура, при якій значення коефіцієнту покриття буде дорівнювати 1, яке відповідає нормативу, а також при даному значенні забезпечується відповідність нормативу і іншим коефіцієнтам, а саме швидкої ліквідності і абсолютної. При даному варіанті обсяг запасів має дорівнювати 445557 тис. грн., дебіторської заборгованості 742595 тис. грн, а грошових коштів та поточних фінансових інвестицій – 297038 тис. грн. і коефіцієнти швидкої і абсолютної ліквідності будуть відповідно дорівнювати 0,7 і 0,2.

За іншими варіантами значення показників ліквідності не відповідають рекомендованим, що свідчить про порушення стану ліквідності та платоспроможності підприємства при визначених розмірів складових АО.

Здійснимо розрахунок прогнозних обсягів складових ОА на наступні 2 роки, використовуючи програму для роботи з електронними таблицями Excel на основі розрахунку лінії тренду (рис. 2.4).

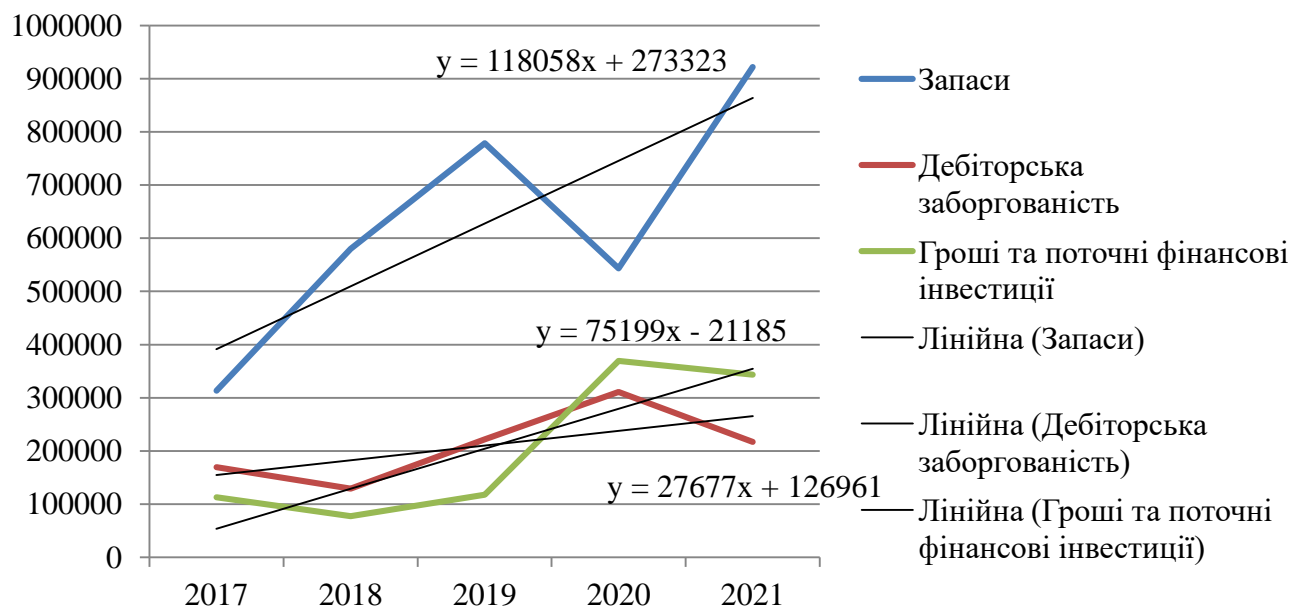

Рисунок 2.4 – Прогноз значень складових ОА ДП «ДержККБ «ЛУЧ» на основі побудови лінії тренду, тис. грн.

Прогнозні значення складових ОА ДП «ДержККБ «ЛУЧ» на наступні два роки наведені в таблиці 2.16.

Таблиця 2.16 – Фактичні та прогнозні значення складових ОА ДП «ДержККБ «ЛУЧ» на 2022-2023 рр., тис. грн.

Статті ОА	Рік						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Запаси	313519	579842	778656	543472	921994	981671	1099729
Дебіторська заборгованість	169 705	129 554	222 312	311 047	217345	293023	320700
Гроші та поточні фінансові інвестиції	113273	77680	118191	369612	343302	430009	505208

Дані таблиці 2.16 свідчать, що протягом наступних двох років обсяги запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів мають чітку тенденцію до збільшення. Визначимо прогнозні значення коефіцієнтів ліквідності, використовуючи дані прогнозних обсягів складових ОА (табл. 2.17).

Таблиця 2.17 – Фактичні та прогнозні значення коефіцієнтів ліквідності ДП «ДержККБ «ЛУЧ» за 2021-2023 рр., %

Статті ОА	Рік		
	2021	2022	2023
Коефіцієнт покриття	1,25	1,27	1,29
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,47	0,54	0,55
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,29	0,32	0,34

За розрахованими даними таблиці 2.17 можна зробити висновок, що на підприємстві будуть сформовані прогнозні обсяги складових елементів ОА і це не сприятиме формуванню раціональної структури ОА. Так, коефіцієнт швидкої ліквідності буде менше нормативного значення, що свідчить про неможливість державного підприємства вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання за допомогою високоліквідних активів, а показник абсолютної ліквідності, навпаки, перевищує рекомендоване значення, що свідчить про

тримання значного обсягу грошових коштів, які не працюють на отримання додаткового прибутку.

ВИСНОВКИ

Сучасне бізнес-середовище вимагає від підприємств підвищення ефективності виробництва та конкурентоспроможності продукції шляхом впровадження науково-технічних досягнень, ефективних форм ведення бізнесу та управління підприємством. У цьому контексті особливого значення набуває фінансове управління активами підприємств.

Поняття «активи» є надзвичайно важливою категорією у фінансово-господарській діяльності підприємств. На основі проведеного дослідження автор пропонує визначати активи як економічні ресурси, сформовані за рахунок інвестованого капіталу, що перебувають у вільному розпорядженні підприємства і характеризуються вартістю, продуктивністю та здатністю приносити дохід.

Важливою складовою управління активами є управління необоротними активами. Метою управління необоротними активами є визначення форм і методів фінансового управління необоротними активами підприємства в процесі здійснення фінансових операцій та оптимального їх розміру.

Серед основних завдань управління необоротними активами можна виділити: визначення можливих форм оновлення основних виробничих засобів на простій та розширеній основі; визначення потреби в необоротних активах для збільшення обсягів виробництва; забезпечення ефективного використання раніше сформованих та нововведених основних засобів та нематеріальних активів; формування необхідних фінансових ресурсів для відтворення необоротних активів та оптимізація їх структури.

Розробляючи частину загальної фінансової стратегії підприємства в забезпеченні своєчасного відновлення й ефективного використання необоротних активів, фінансовий менеджмент повинен будувати політику управління необоротними активами, що містить такі етапи: аналіз необоротних активів підприємства; оптимізація обсягу і складу необоротних

активів на підприємстві; забезпечення правильного нарахування амортизації; оптимізація форм та джерел фінансування необоротних активів; забезпечення своєчасного оновлення необоротних активів та їх ефективного використання.

Від кількості, якості, джерел формування та ефективності використання оборотних активів залежить рівень розвитку економіки підприємств. Управління оборотними активами складає найбільш містку частину операцій фінансового менеджменту. Це пов'язано із значною кількістю елементів їх внутрішнього складу, що вимагає індивідуалізації управління; важливою роллю у забезпеченні платоспроможності, рентабельності та інших цільових результатів фінансової діяльності підприємства.

Політика управління оборотними активами підприємства розробляється та реалізується за наступними основними етапами: аналіз оборотних активів підприємства в попередньому періоді; визначення принципіальних підходів щодо політики формування оборотних активів; оптимізація обсягу оборотних активів; оптимізація співвідношення постійної і змінної частин оборотних активів; забезпечення необхідної ліквідності оборотних активів; забезпечення необхідної рентабельності оборотних активів; забезпечення мінімізації втрат оборотних активів при їх використанні; формування принципів фінансування окремих видів оборотних активів; оптимізація структури джерел фінансування оборотних активів.

Основні результати дослідження свідчать про певні позитивні тенденції в діяльності ДП «ДержККБ«ЛУЧ», в той же час у багатьох сферах спостерігаються і негативні тенденції, що потребують контрольних заходів для покращення ситуації.

Зокрема, аналіз ліквідності та платоспроможності підтверджує, що ДП «ДержККБ «ЛУЧ» є ліквідним підприємством, здатним своєчасно розраховуватися за своїми боргами перед кредиторами. Драйвери зростання прибутковості підприємства також були позитивними, а внутрішній потенціал бізнесу дозволяв збільшувати прибуток.

Однак спостерігається тенденція до зростання залежності ДП «ДержККБ «ЛУЧ» від зовнішніх джерел фінансування, про що свідчить значне збільшення частки позикового капіталу. Фінансування значної частки оборотних активів за рахунок короткострокової заборгованості підвищує фінансовий ризик та може призвести до втрати ліквідності за певних несприятливих обставин.

Комплексний аналіз ефективності управління активами свідчить про тенденцію до уповільнення оборотності активів, що негативно впливає на потенціал генерування доходів. У зв'язку з погіршенням використання оборотних активів необхідне покращення операційного управління для прискорення оборотності та збільшення доходів.

Однією із ключових основ економічного розвитку ДП «ДержККБ «ЛУЧ» є рентабельне використання ОА. Протягом 2020-2021 рр. рентабельність ОА на державному підприємстві зростала і це є свідченням ефективного використання ОА. Одним із напрямків удосконалення УОА є визначення факторів, що мають вплив на показник рентабельність ОА. На основі проведеного факторного аналізу ми визначили вплив ключових факторів на показник рентабельності ОА на основі даних ДП «ДержККБ «ЛУЧ» за 2020-2021 рр.: позитивний вплив на зростання коефіцієнта рентабельності ОА державного підприємства мав коефіцієнт оборотності ОА, а коефіцієнт прибутковості реалізованої продукції вплинув на зниження коефіцієнта рентабельності ОАП.

Дана методика дає можливість більш точно визначити вплив окремих факторів на зміну результативного індикатора, здійснити якісний аналіз ефективності використання ОА.

Також одним із напрямків УА підприємства є оптимізація структури ОА, як складової частини активів суб'єкта господарювання. За основу формування оптимальної структури ОА було обрано коефіцієнт покриття. Нами було розрахована оптимальна структура ОА, за якої суб'єкт господарювання є платоспроможним, для різних значень коефіцієнта покриття: $K_p = 1$; $K_p = 1,5$;

$K_{п} = 2$; $K_{п} = 2,5$; $K_{п} = 3$. Визначено, що найбільш раціональною структурою ОА є структура, при якій значення коефіцієнту покриття буде дорівнювати 1, яке відповідає нормативу, а також при даному значенні забезпечується відповідність нормативу і іншим коефіцієнтам, а саме швидкої ліквідності і абсолютної.

На основі даних фінансової звітності було проведено розрахунок прогнозних обсягів складових ОА на наступні 2 роки, використовуючи програму для роботи з електронними таблицями Excel на основі розрахунку лінії тренду. За прогнозними даними, протягом наступних двох років, обсяги запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів мають чітку тенденцію до збільшення. Також були розраховані значення коефіцієнтів ліквідності, на основі прогнозних обсягів складових ОА. Так, коефіцієнт швидкої ліквідності буде менше нормативного значення, що свідчить про неможливість державного підприємства вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання за допомогою високоліквідних активів, а показник абсолютної ліквідності, навпаки, перевищує рекомендоване значення, що свідчить про тримання значного обсягу грошових коштів, які не працюють на отримання додаткового прибутку.

Отже, керівництву ДП «ДержККБ «ЛУЧ» доцільно зосередити увагу на формуванні оптимальної структури ОА з метою забезпечення необхідного рівня ліквідності та платоспроможності, а також ефективного функціонування суб'єкта господарювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент: підручник. Київ: Ельга, 2009. 202 с.
2. Ковальов В. В. Фінансовий менеджмент: підручник. Київ: Велбі. 2011. 197 с.
3. Басовский Л. Є. Фінансовий менеджмент : підручник. Київ: Знання, 2010. 142 с.
4. Стоянова О. Методологічні основи управління оборотними активами підприємства: Інвестиції : практика та досвід. 2014. №7 С. 7-16.
5. Колодяжна К. Управління оборотними коштами торговельних підприємств в сучасних умовах. *Актуальні проблеми економіки*. 2015 № 19 С. 89-96.
6. Фаріон І.Д., Чичун В.А., Жукевич С.М. Практикум з стратегічного аналізу для студентів економічних спеціальностей напрямку 0501 — *Економіка і підприємництво всіх форм навчання*. за ред. Докт. Екон. Наук, проф. Фаріона І.Д. Тернопіль 2004. 30 с.
7. Колодяжна, І. В. Економічна безпека в системі сталого функціонування підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Голов. ред. М. М. Палінчак. Ужгород, 2019. Вип. 23, ч. 1. С. 135–140.
8. Олійник Т. О. Основні напрями підвищення ефективності управління активами. Інвестиції: практика та досвід. 2014. № 21. С. 73-77. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2014_21_16.
9. Рєпіна І.М. Активи підприємства: категоріальний аналіз та системологія. Формування ринкової економіки: зб. наук. праць / М-во освіти і науки України. ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана»; редкол.: А.Ф. Павленко (відп. ред.) та ін. Київ: КНЕУ, 2008. Спец. вип.: *Економіка підприємства: теорія і практика*: С. 548–553.

10. Ковальов В.В. Фінансовий менеджмент: підручник. Київ. Велбі. 2011. 197 с.
11. Оцінка активів підприємства: навчальний посібник: Ю.В. Панасовський, Б.А. Семененко, О.М. Теліженко та ін. за заг.ред. Ю.В. Панасовського. Суми: Університетська книга, 2009. 28 с.
12. Іванчук Н.В. Формування активів підприємства. Наукові записки. Серія «Економіка». 2008. Вип. 10. ч.2. С. 109–121.
13. Стоянова О.Г. Методологічні основи управління оборотними активами підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 7. С. 7–16.
14. Каціман С. О., Шаманська О. І. Вдосконалення системи управління активами підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 20. 136 с.
15. Петруня Н.В. Концептуальні підходи до визначення сутності активів підприємств. *Облік і фінанси АПК*. 2011. № 1. С. 120–124.
16. Скоробогатова В.В. Сутність категорії «активи»: аналіз наукових джерел. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2011. № 3 (21). ч.2. С. 338–348.
17. Гарасим П. М., Журавель Г. П., Хомин П. Я. Курс фінансового обліку. Навч. посібник. Київ: Знання, 2007. 566 с.
18. Семйон В. С. Поняття необоротних активів, їх класифікація та склад. *Вісник Житомирського державного технологічного університету: економічні науки*. 2009. №3 С. 161-167.
19. Кодацький В.П. Шляхи ефективного управління оборотними активами промислових підприємств. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. №4. С. 271-274.
20. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / за заг. ред. Школьник І.О. Київ: Центр навчальної літератури, 2016.
21. Камінська І. М., Дорош В. Ю., Ковальчук А. Ю. Активи підприємства: морфологічний аналіз категорії, склад та класифікація. *Економічний форум*. 2019. №3. С. 136 – 143.

22. Чубка О.М., Рудницька О.М. Оцінка методів управління оборотним капіталом промислових підприємств. *Національний університет «Львівська політехніка»*. 2009. С. 440 - 445.
23. Губарик О.М. Оборотний капітал в управлінському обліку підприємства. *АгроСвіт*. 2010. № 20. С. 25-28.
24. Донін Є. О. Політика управління оборотними активами сучасного підприємства. *Finance, accounting, banks*. 2017. Вип. 1. - С. 231-240. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fub_2017_1_27.
25. Проскуріна Н. М., Романюк Н. С. Управління оборотними активами в умовах кризового стану підприємства. *Економічний вісник НГУ* 2009. №3. С. 55-63.
26. Вільна Енциклопедія (Wikipedia: The Free Encyclopedia). Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Луч_\(конструкторське_бюро\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Луч_(конструкторське_бюро))
27. Семенов Г. А., Бугай А.В. Факторний аналіз рентабельності оборотних активів машинобудівних підприємств. *Вісник Запорізького національного університету*. 2008. №1(3). С. 137-143. https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2008/econom_2008_1/2008-26-06/semenov.pdf
28. Гросул В. А., Филипенко О. М. Оптимізація структури оборотних активів підприємства. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2011. Вип. 2. С. 172-179.
29. Дехтяр Н. А., Дейнека О. В., Голик Д. В. Оптимізація структури оборотних активів підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. № 1 (12). С. 289–293.

ДОДАТОК А

Фінансова звітність ДП «ДержККБ «ЛУЧ»

Баланс (Звіт про фінансовий стан) за 2017-2021 рр.					
	2017	2018	2019	2020	2021
АКТИВ					
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи:	79	214	1985	2118	2169
первісна вартість	517	793	2810	3198	3513
накопичена амортизація	438	579	825	1080	1344
Незавершені капітальні інвестиції	23194	23164	31417	34301	29048
Основні засоби:	307526	299190	282900	278698	394392
первісна вартість	0	0	453881	460835	591082
знос	0	0	170981	182137	196690
Інвестиційна нерухомість:	0	0	0	0	0
первісна вартість	0	0	0	0	0
знос	0	0	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	0	0	0	0	0
первісна вартість	0	0	0	0	0
накопичена амортизація	0	0	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	27320	27320	27320	27320	27320
інші фінансові інвестиції	1025	1025	1025	1025	1025
Довгострокова дебіторська заборгованість	13753	13348	1648	1366	1131
Відстрочені податкові активи	0	0	0	0	0
Гудвіл	0	0	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	0	0	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	0	0	0	0	0
Інші необоротні активи	0	0	0	0	0
Усього за розділом I	372897	364261	346295	344828	455085
II. Оборотні активи					
Запаси	313519	579842	778656	543472	921994
Виробничі запаси	0	0	329272	408624	653496

Незавершене виробництво	0	0	421725	122988	247156
Готова продукція	0	0	27206	11644	10222
Товари	0	0	452	216	11120
Поточні біологічні активи	0	0	0	0	0
Депозити перестрашування	0	0	0	0	0
Векселі одержані	0	0	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	58927	87282	40924	69151	34121
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	0	0	82692	186504	135528
з бюджетом	110778	42272	49253	29661	35078
у тому числі з податку на прибуток	0	30683	36359	0	23763
з нарахованих доходів	0	0	355	0	0
із внутрішніх розрахунків	0	0	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	0	0	49088	25731	12618
Поточні фінансові інвестиції	0	0	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	113273	77680	118191	369612	343302
Готівка	0	0	11	2	0
Рахунки в банках	0	0	118180	271075	343302
Витрати майбутніх періодів	0	0	78	7575	99
Частка перестраховика у страхових резервах	0	0	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	0	0	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	0	0	0	0	0
резервах незароблених премій	0	0	0	0	0
інших страхових резервах	0	0	0	0	0
Інші оборотні активи	0	0	5909	5941	2449
Усього за розділом II	596497	787076	1125146	1237647	1485189
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	0	0	0	0	0

Баланс	969394	1151337	1471441	1582475	1940274
ПАСИВ					
Зареєстрований (пайовий) капітал	62563	62563	62563	62563	62563
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	0	0	0	0	0
Капітал у дооцінках	1464	1495	1261	1232	1225
Додатковий капітал	0	0	203	185	181
Емісійний дохід	0	0	0	0	0
Накопичені курсові різниці	0	0	0	0	0
Резервний капітал	0	316	320	320	320
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	368151	370091	375485	434636	431076
Неоплачений капітал	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	0	0	0	0	0
Усього за розділом I	432178	434465	439832	498936	495365
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення					
Відстрочені податкові зобов'язання	0	0	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	0	0	0	0	0
Довгострокові кредити банків	0	0	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	22	21	21	21	21
Довгострокові забезпечення	0	0	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	0	0	0	0	0
Цільове фінансування	3485	3492	20625	139927	256243
Благодійна допомога	0	0	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	0	0	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітної періоду)	0	0	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітної періоду)	0	0	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітної періоду)	0	0	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітної періоду)	0	0	0	0	0
Інвестиційні контракти;	0	0	0	0	0

Призовий фонд	0	0	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	0	0	0	0	0
Усього за розділом II	3507	3513	20646	139948	256264
III. Поточні зобов'язання і забезпечення					
Короткострокові кредити банків	154263	319370	414599	325699	355501
Векселі видані	0	0	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	0	0	0	0	0
за товари, роботи, послуги	190050	275187	36718	19903	61518
за розрахунками з бюджетом	30879	1751	598	9800	416
за у тому числі з податку на прибуток	28981	0	0	8847	0
за розрахунками зі страхування	11360	2749	4	0	0
за розрахунками з оплати праці	8528	6192	900	479	371
за одержаними авансами	0	0	301264	108313	170798
за розрахунками з учасниками	0	0	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	0	0	0	0	0
за страховою діяльністю	0	0	0	0	0
Поточні забезпечення	129211	100923	41950	183612	140646
Доходи майбутніх періодів	0	0	0	0	111018
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	0	0	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	9418	7187	214930	295785	348377
Усього за розділом III	533709	713359	1010963	943591	1188645
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	0	0	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	0	0	0	0	0
Баланс	969394	1151337	1471441	1582475	1940274

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	2017	2018	2019	2020	2021
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2142329	326037	442913	1406049	472862
Чисті зароблені страхові премії	0	0	0	0	0
Премії підписані, валова сума	0	0	0	0	0
Премії, передані у перестраховання	0	0	0	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	0	0	0	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	0	0	0	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	(1192053)	(237518)	(376031)	(985317)	(250375)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	0	0	0	0	0
Валовий: прибуток	950276	88519	66882	420732	222487
Валовий: збиток	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	0	0	0	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	0	0	0	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	0	0	0	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	0	0	0	0	0
Інші операційні доходи	45945	100911	130544	156247	74059
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	0	0	0	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	0	0	0	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)
Адміністративні витрати	(66584)	(40341)	(48171)	(55663)	(77867)
Витрати на збут	(663664)	(36693)	(26095)	(350525)	(30359)
Інші операційні витрати	(105435)	(71105)	(69730)	(113842)	(212895)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	0	0	0	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	0	0	0	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	160538	41291	53430	56949	0

Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	(0)	(0)	(0)	(0)	(24575)
Дохід від участі в капіталі	0	0	0	0	0
Інші фінансові доходи	5	1	2776	7680	3594
Інші доходи	3415	3380	4900	97929	102295
Дохід від благодійної допомоги	0	0	0	0	0
Фінансові витрати	(112898)	(12582)	(57194)	(56682)	(43379)
Втрати від участі в капіталі	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)
Інші витрати	(7776)	(32016)	(2633)	(30)	(409)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	0	0	0	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	43284	74	1279	105846	37526
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	36963	0	0	-45765	-11052
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	0	0	0	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	6321	74	1279	60081	26474
Чистий фінансовий результат: збиток	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)